

T.C.

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ

ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**LİMAN İŞLETMELERİNDE
ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN
ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Özge Sağlam
195017115**

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Fatih YILMAZ

BANDIRMA 2023

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

LİMAN İŞLETMELERİNDE
ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN
ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Özge Sağlam
195017115

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Fatih YILMAZ

BANDIRMA 202

ETİK BEYAN SAYFASI
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (30 /01 / 2023)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Özge SAĞLAM

İmzası

ÖZET

LİMAN İŞLETMELERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Özge SAĞLAM

Çalışma hayatındaki önemi her geçen gün daha iyi anlaşılan iş sağlığı ve güvenliği sorunu, çalışma yaşamını oluşturan tarafları bu konuda daha fazla araştırma yapmaya itmektedir. İş sağlığı güvenliği uygulamalarının çalışma yaşamı içerisine yayılması ve benimsenmesinin tüm tarafların menfaatine olması, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin bu ekseninde devam etmesini sağlamıştır.

Günümüzde şirketler iş sağlığı ve güvenliği (İSG) uygulamalarını ve İSG kültürünü geliştirmeye yönelik çalışmalara daha fazla emek ve para harcamaktadır. İSG kültürünün oluşmasında önemli etkilerden biri de işyerlerinde gerçekleştirilen İSG eğitimleridir. İş kazalarını önleyebilmek ve proaktif bir yaklaşım gerçekleştirebilmek için İSG eğitimlerinin çalışma hayatı içerisinde tüm çalışanlar tarafından benimsenmesi ve içselleştirmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada; ülkemiz ve dünya ticaretinde büyük pay sahibi olan limanlarda gerçekleştirilen İSG eğitimlerinin içerik ve yöntemleri incelenerek; ülkemizde yer alan özel liman işletmelerinde çalışanların iş güvenliği eğitimleri sonrasında eğitimlerden duydukları memnuniyet düzeyleri ve eğitimlerin güvenlik kültürüne etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada ayrıca Liman işletmesinde İSG eğitim memnuniyeti ve güvenlik kültürünün demografik değişkenlerle (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi) olan ilişkileri incelenmiştir. Çalışmada güvenlik kültürü ve eğitim memnuniyetini ölçmek için anket çalışması uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik kültürü, Eğitim, Eğitimlerin etkinliği, İş sağlığı ve güvenliği, Liman

ABSTRACT

EVALUATION OF EFFECTIVENESS OF OCCUPATIONAL HEALTH & SAFETY TRAINING OF EMPLOYEES IN PORT WORKPLACES

Özge SAĞLAM

Occupational health and safety problem, the importance of which is understood better day by day in working life, pushes the parties that make up the working life to do more research on this issue. The fact that the spread and adoption of Occupational Health and Safety practices in the working life is in the interest of all parties has started to ensure that research and development activities continue on this axis.

Today, companies spend more effort and money on studies to improve Occupational Health and Safety (OHS) practices and OHS culture. One of the important effects in the formation of the OHS culture is the OHS trainings held in the workplaces. In order to prevent occupational accidents and to realize a proactive approach, it is of great importance that OHS trainings are adopted and internalized by all personnel in working life.

In this study; By examining the content and methods of OHS trainings held in ports that have a large share in our country and world trade; In this study, it has been tried to reveal the satisfaction levels of the employees in the private port enterprises in our country after the occupational safety trainings and the effect of the trainings on the security culture. In the research, the relationships between OHS training satisfaction and safety culture in the port management and demographic variables (age, gender, education level) were examined. In the study, a questionnaire was applied to measure safety culture and education satisfaction

Keywords: Safety culture, Training, Training effectiveness, Occupational health and safety, Port

ÖNSÖZ

Bu tezi hazırlamamda benden yardım ve desteklerini esirgemeyen değerli eşim Harun SAĞLAM'a ve aileme, çalışma hayatımda bilgiye ve deneyime önem vererek deneyimlerime kattıkları anlam için değerli çalışma arkadaşlarıma, tezime kaynaklık edecek verileri benimle paylaşan tüm emekçi arkadaşlarıma, tez süresi boyunca bilgi ve tecrübesiyle desteğini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Fatih YILMAZ'a sonsuz teşekkür eder, minnet ve şükranlarımı sunarım.

Özge Sağlam

Bandırma 30.01.2023

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ETİK BEYAN SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR.....	viii
TABLolar	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ.....	3
1. İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Tanımlar.....	3
1.1 İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı.....	3
1.2 İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü	4
1.3 İş Kazası ve Meslek Hastalığı Kavramları.....	6
1.3.1 İş Kazası Kavramı	6
1.3.2 Meslek Hastalığı ve İşle İlgili Hastalıklar	8
1.3.2.1 Meslek Hastalığı Kavramı.....	8
1.3.2.2 İşle İlgili Hastalıklar	8
1.4 İş Kazalarının Nedenleri.....	9
İKİNCİ BÖLÜM	
LİMAN İŞLETMELERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ.....	16
2. Liman İşletmelerinde Gerçekleştirilen Faaliyetler, İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	16
2.1 Liman İşletmelerinde Gerçekleştirilen Faaliyetler	16
2.2 Liman İşletmelerinde İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	18
2.3 Liman İşletmelerinde İş Kazası Ve Meslek Hastalıkları İstatistikleri.....	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
LİMAN İŞLETMELERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİM FAALİYETLERİ.....	22
3. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri	22
3.1 İş Sağlığı Güvenliği Eğitimleri Önemi ve Yasal Çerçeve	22
3.2 Liman İşletmelerinde Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	34
LİMAN İŞLETMELERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	34
4. Araştırma Bulguları.....	34
4.1 Araştırmanın Amacı	34
4.2 Veri Toplama ve Analiz Yöntemleri.....	34
4.3 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Evreni	35
4.4 Araştırma Bulguları Ve Analiz Sonuçları	36
4.4.1 Ankete Katılanların Demografik ve İşyeri Özellikleri İle İlgili Bulgular.....	36
4.4.2 Katılımcıların İSG Eğitimlerinin Etkinliği ile ilgili Sorulara Verdikleri Yanıtların, Frekans Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapmaları.....	41
4.4.3 Değişkenler Arası Korelasyon Matrisleri.....	41
4.4.4 Katılımcıların Demografik Dağılımları, İşyeri Özellikleri, Yaşadıkları İş Kazaları İle Ölçekli Anket Sorularına Verdikleri Cevapların Çapraz Tablolar İle Karşılaştırmalı Analizi	48
SONUÇ.....	64
KAYNAKLAR	68
EKLER.....	79
Ek 1. Tablo 10. Katılımcıların Anket Sorularına verdikleri cevapların Cronbach Alfa test sonuçlarına göre ortalama, standart sapma değerleri.....	79
Ek 2. Tablo 11. Katılımcıların Anket Sorularına verdikleri cevapların birbirleriyle korelasyonları.....	82
Ek 3. Tablo 12. Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası sayısı ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları	87
Ek 4. Tablo 13. Çalışanların cinsiyetleri ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları.....	92
Ek 5. Tablo 14. Çalışanların yaşları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları	94
Ek 6. Tablo 16. Çalışanların eğitim durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları.....	96
Ek 7. Tablo 17. Çalışanların mesleki durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları.....	99
Ek 8. Tablo 18. Toplam çalışma yıllarına göre anket sorularının çapraz karşılaştırma tabloları	101

TABLÖLAR

Tablo 1 : Aktif sigortalı çalışan sayıları 2017-2020, Türkiye, SGK İstatistik verileri...	13
Tablo 2 : Yıllara göre iş kazası, meslek hastalığı, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölüm sayıları 2017-2020, Türkiye, SGK İstatistik verileri	14
Tablo 3 : Limanlarda gerçekleşen yıllara göre iş kazası, meslek hastalığı, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölüm sayıları 2013-2020, Türkiye, SGK İstatistik verileri	19
Tablo 4 : 2020-2021 yılı Birleşik Krallık'ta limanlarda meydana gelen iş kazası nedenleri ve gerçekleşme sayıları	21
Tablo 5 : İSG Eğitim Konuları Tablosu	28
Tablo 6 : Likert'in tezinde kullandığı 5 seçenekli ölçüm sistemi	35
Tablo 7 : Cronbach Alfa test skorlarına göre güvenilirlik analizi.....	35
Tablo 8 : Ankete katılanların demografik analizi.....	37
Tablo 9 : Çalışma yılı, iş kazası, işveren özellikleri verileri	39
Tablo 15: Çalışanların medeni durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları.....	41
Tablo 19: Çalıştığı firmanın niteliğine göre anket sorularının çapraz karşılaştırma tabloları	60
Tablo 20: İşyerinde İSG birimi varlığı ile anket sorularının çapraz karşılaştırma tabloları.....	61
Ek 1. Tablo 10: Katılımcıların Anket Sorularına verdikleri cevapların Cronbach Alfa test sonuçlarına göre ortalama, standart sapma değerleri.....	79
Ek 2. Tablo 11: Katılımcıların Anket Sorularına verdikleri cevapların birbirleriyle korelasyonları.....	82
Ek 3. Tablo 12: Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası sayısı ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları	87
Ek 4. Tablo 13: Çalışanların cinsiyetleri ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları.....	92
Ek 5. Tablo 14: Çalışanların yaşları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları	94
Ek 6. Tablo 16: Çalışanların eğitim durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları.....	96
Ek 7. Tablo 17: Çalışanların mesleki durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları.....	99
Ek 8. Tablo 18: Toplam çalışma yıllarına göre anket sorularının çapraz karşılaştırma tabloları	101

KISALTMALAR

DFT	: Taşımacılık Departmanı
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
IMDG	: Deniz yoluyla Taşınan Tehlikeli Yüklere İlişkin Uluslararası Kod
ISO	: Uluslararası Standartlar Teşkilatı
İSG	: İş Sağlığı ve Güvenliği
KKD	: Kişisel Koruyucu Donanım
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
PSS	: Liman İşletmeleri İş Güvenliği İstatistikleri
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SPSS	: Sosyal Bilimler için İstatistik Programı
TCTB	: Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Çalışma hayatında işçi ve işyeri kavramlarının ortaya çıkmasının ardından öncelikli olarak işçi sağlığı kavramı, sanayi devriminden sonra ise iş / işçi sağlığı, iş / işçi güvenliği kavramları giderek önem kazanmaya başlamış ve çalışma hayatının vazgeçilmez öğeleri haline gelmiştir.

Artan nüfusun ihtiyacına, arz talep dengesine cevap verebilmek adına sürekli gelişen teknoloji; tehlikelere karşı önlemlerin alınmaması, çalışma koşullarının çalışan lehine zorlaşması gibi nedenler çalışma hayatını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu olumsuzlukları giderebilmek adına iş sağlığı ve güvenliği kavramı ortaya çıkmıştır. İş sağlığı ve güvenliği; insanı, insan sağlığını, iş ekipmanını, çalışma hayatını, iş verimini ve bunların yanı sıra işletme ve işverenleri koruyan sistemler bütünüdür.

İSG çalışmalarında ve yaklaşımlarında çalışanı ve sağlığını korumak temel amaç olduğu için çalışma yaşamındaki tehlikeleri ve insanların bu konular karşısındaki davranış eğilimlerini iyi tanımlamak önemli bir yer tutmaktadır. İnsanların tehlikeler karşısındaki davranışlarının güvenli hale getirilmesi ise büyük oranda bu konuda güçlü çıktıları olabilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ile sağlanabilir.

Çalışma hayatında iş güvenliği konusunda farkındalık yaratabilme ve çalışma alanlarının riskleri hakkında çalışana bilgi verebilme amacı taşıyan iş güvenliği eğitimleri; günümüzde artan ticaret ve ulaştırma hizmetlerine ihtiyaç neticesinde talebin artış gösterdiği liman çalışmaları için de büyük önem taşımaktadır. Çok çeşitli ürünlerin tek seferde büyük hacimlerle taşınabilmesi gibi özelliklerinin yanında; dünyada hüküm sürmekte olan Covid-19 pandemisinde daha az kişisel temas sağlanması, kolaylıkla güvenli alan oluşturulabilmesinin mümkün olabilmesi denizyolu ticaretinin tercih edilmesini sağlamıştır. Türkiye’de 2021 yılı T.C. Ticaret Bakanlığı’nın (TCTB, 2021) yayınladığı Ocak-Haziran aylarını içeren taşıma şekillerine göre dış ticaret istatistikleri verilerine göre denizyolu taşımacılığının ihracat içerisinde payı %59,6 iken, ithalattaki payı %64,2’dir.

Yük ve gemi trafiği her geçen gün artan limanlar, ticari ve ekonomik kaygılarla çalışma temposunun hızlı olduğu alanlardır. Limanlar kullanılan genellikle kapasiteleri yüksek iş makineleri ve ticari araç çalışmasının fazla olması iş kazalarına sebep olmakta; tehlikelerin giderilmesinin yanı sıra çalışanların bilgi ve beceri sahibi olmaları önem kazanmaktadır.

Ulusal ve uluslararası yasal mevzuatlar gereği limanlarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri verilmekte, bilgi ve beceri kazandırmanın yanı sıra yaygın olarak çalışan davranışlarının da değişimi hedeflenmektedir. Bu çalışmada, iş sağlığı ve güvenliği, iş kazaları ve güvenlik kültürü kavramlarının genel anlamlarına değinilmiş, limanlarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin içerik ve etkinlik incelemesine yer verilmiştir.

Araştırma evreni olarak, 5 farklı liman işletmesi seçilmiştir. Araştırmada liman işletmelerinde uygulanan iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi kapsamında, yapılan nicel ölçekli anket ile liman çalışanlarının aldıkları iş güvenliği eğitimleri konusunda algıladıkları etkinlik ve yeterlilik düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Anket soruları, Türkiye’de İSG eğitimleriyle ilgili mevcut yasal düzenlemelerde yer alan yükümlülükler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Örneklem olarak seçilen Türkiye’de faaliyet gösteren 5 özel liman işletmesinde 190 çalışan arasında 10.12.2021 ile 09.04.2022 tarihleri arasında anket çalışması gerçekleştirilerek, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerin etkinliği konusundaki memnuniyet düzeyi algısal olarak değerlendirilmiştir. Araştırma örneklemini seçilirken limanlardaki iş güvenliği uzmanları ile görüşülmüş ve çalışanlara ulaşabilmek için gerekli bilgiler alınmış olup, çalışma süresi boyunca ankete katılma şartını taşıyan çalışanlara İş Güvenliği Uzmanı ile birlikte ulaşılmış ve anketler uygulanmıştır.

Araştırmanın en önemli sınırlılığı ise, anketlerin uygulandığı süre boyunca hayatımızın içerisinde bulunan küresel salgın hastalık nedeni ile önceden görüşme sağlanıp, anket uygulamamıza izin verilen liman işletmelerinde bu süreç içerisinde çalışmanın uygulanmasını sağlıklı bulmadığından vazgeçilmiş olmasıdır. Salgın hastalığın bulaşıcılık özelliğın yüksek olması nedeniyle yüz yüze görüşmelerin sağlıklı olmayacağından yeterli sayıda katılımcıya ulaşılamamış anketler online formlar ile tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1. İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Tanımlar

1.1 İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ilk tanım 1950 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) İş Sağlığı ve Güvenliği Ortak Komitesi tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre iş sağlığı, tüm iş kollarında çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal olarak iyilik hallerini sürdürme ve daha üst seviyelere çıkarmak üzere yapılan çalışmalar olarak tanımlanır. 1995 yılında Ortak Komite'nin 12'nci oturumunda revize ettiği tanıma göre ise iş sağlığı ve işçi sağlığının çalışma verimliliği ve kalitesinin korunması / geliştirilmesi için yapılan işin ve çalışma ortamının, sağlık ve güvenliğini sağlayacak şekilde düzenlenmesi, iş organizasyonlarının ve çalışma kültürünün, çalışma sağlığını ve güvenliğini destekleyecek yönde iyileştirilmesi olarak tanımlanmıştır (ILO, 2009:2). Bu tanımdan yola çıkarak; çalışanın sağlığının korunması ve iyileştirilmesi ile işin ve iş ortamının çalışan güvenlik ve sağlığını koruyacak şekilde düzenlenmesinin çalışma kültürünü olumlu yönde destekleyeceği söylenebilir. İş sağlığı ve çalışanın sağlığı; çalışma ortamının sağlıklı olması ve çalışma güvenliğinin alınması ile birlikte sağlanabilir.

İş sağlığı ve güvenliği kavramı dar anlamıyla; çalışanların yalnızca işyerinde karşılaşabileceği riskleri ve sağlık bozulmalarını ortadan kaldırmak veya minimuma indirmek, çalışma koşullarını iyileştirme amaçlı oluşturulan sistemler bütünü olarak tanımlanırken; geniş anlamıyla iş sağlığı ve güvenliği, sadece iş ortamında değil, iş ortamı dışında da çalışanın sağlığını ve güvenliğini olumsuz etkileyebilecek unsurlardan korumaktır (Taştan, 2008: 37-39).

Sanayileşmenin ve küresel rekabetin artışı ile birlikte yüksek kazanç elde etmek isteyen işletmeler; maliyetleri düşürebilmek, daha az zamanda daha çok üretim yapabilmek adına çalışma ortamında çalışan sağlığı ve güvenliğini tehlikeye atacak çalışma ortamı oluşturabilmektedirler. Bu güvensiz çalışma koşullarından kaynaklanan iş kazaları ise, hem çalışanlara hem de üretime ağır yaralar vermektedir. Dolayısıyla güvenli

Çalışma oluşturabilmek; çalışan beden ve ruh sağlığını korumanın yanı sıra işyeri ortamını, üretim veya hizmeti, işverenleri korumayı sağlar.

İş sağlığı ve güvenliğini sağlamanın amaçları (MEGEP,2017:5):

- İş yerlerinde bulunan riskleri ortadan kaldırmak ya da risklerden oluşacak zararları minimum seviyeye indirmek,
- Çalışanların sağlığını; bedensel / ruhsal yönden ve tıbbi açıdan korumak ve geliştirmek,
- Çalışanları alışma koşullarının olumsuz etkilerinden korumak,
- Çalışma kaynaklı sağlık bozulmalarını, meslek hastalıklarını tespit ederek tedavilerini sağlamak,
- Geçirmiş oldukları iş kazası veya meslek hastalığı sonucu zarar gören çalışanların uygun işlerde çalışmalarına olanak sağlamak,
- Meydana gelen zararların sonuçlarını tespit ederek değerlendirmek,
- Maddi ve manevi zararları ortadan kaldırmaktır

Amaçlarına iyi bakıldığında iş sağlığı ve güvenliği; çalışanı, işvereni ve sonucunda toplumu koruyan kompleks sistemler bütünü olarak karşımıza çıkar.

1.2 İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü

Kültür tanım olarak, bir toplumun duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan, gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının hepsine birlikte verilen isimdir. Güvenlik ise; sosyal hayatta yasalarca onaylanmış olağan düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca ve güven iinde yaşam sürmeleri durumu olarak ifade edilir. Güvenlik Kültürü denildiğinde bu tanımlardan hareketle toplumsal yaşamdaki kişilerin güvenli olarak çalışabilmeleri, yaşayabilmeleri, varlıklarını devam ettirebilmeleri için geliştirilen toplumsal yaşayış, düşünce geliştirme biçimi aklımıza gelmelidir.

Günümüzde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün önemsenmeye başlamasında Çernobil Felaketi sonrası hazırlanan değerlendirme raporunda güvenlik kültürünün etkin olmadığı açıklamasının önemi büyüktür. Bu ifade ile bu alanda çalışma yapmaya başlayan uzmanların ortak kanısı, iş kazalarını minimuma indirme yollarının güçlü bir iş sağlığı ve güvenliği kültürü oluşturulması ile sağlanacağı şeklindedir (Çelik, 2014:55-56).

İşletmelerde veya topluluklarda kültür kendiliğinden ve bilinçsizce değişim göstermez. Bilinçli olarak oluşturulması, korunması ve bazı durumlarda sosyal ve ekonomik olgulara göre değiştirilmesi ve iyi yönetilmesi gerekir (Unakıtan, 1995:97-99). İşletmelerde sağlık ve güvenlik kültürü, iyi bir yönetim, değişim ve gelişim programları ve üst yönetimin taahhüdü ile ilerleme gösterebilir.

Çalışma alanlarında güvenli çalışma ortamı, çalışanların iş yaşamındaki çalışma ortamının sosyal hayatını da etkileyebileceğinin farkında olması, güvenlik ve sağlık konusunda bilgili olması, davranış ve tutumlarının sağlıklı ve güvenli çalışmaya karşı olumlu olması ve çalışma ortamındaki davranışlarının güvenli olması halinde elde edilir. Bütün bunların sonucu olarak güvenli davranış ancak sağlık ve güvenlik kültürünün yerleştiği ortamlarda sağlanabilir (Şerifoğlu, Sungur, 2007:42).

Etkili bir güvenlik ortamı oluşturmayı teşvik etmek için gerekli olan özellikler (Aytaç,2011:36-39):

- Üst yönetimin iş sağlığı ve güvenliği kültürünü oluşturmaya bağlılık ve liderliği
- Güvenlik kültürünün değiştirilmesi için sürekli değişim ve gelişim göstermeye yönelik strateji oluşturması
- İyimser ve beklentisi yüksek bir politika oluşturulması
- İşyerinde bütün çalışanlar düzeyinde sağlık ve güvenliğin benimsenmesi ve duygusunun yaygınlaşması için çalışanların sisteme katılımı, uygun eğitim ve iletişim
- Gerçekçi ve ulaşılabilir amaçlar belirlenerek performans ölçümünün yapılması

- Güvenlik kültürüne yönelik davranışların tutarlı olması ve katılımın teşvik edilmesi
- Bütün iş kazaları ve ramak kala olayların kök nedenlerinin iyi analiz edilmesi
- Sağlık ve güvenlik sistemleri yönetiminin belirli aralıklarla gözden geçirilmesi ve performansa yönelik değerlendirmelerin yapılması.

Görüldüğü gibi üst yönetimin taahhütleri ve bu konudaki yatırımlarının yanı sıra güçlü bir iş sağlığı ve güvenliği kültürü oluşturulabilmesi için çalışanlar tarafından bu kültürün benimsenmesi sağlanmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği kültürünün kurum içerisinde tüm kademelerdeki çalışanlar tarafından benimsenmesi için etkin yöntemlerden biri ise; işletme dinamikleri ve yasal yükümlülükler çerçevesinde iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin gerçekleştirilmesidir. Bu eğitimlerin içerikleri; oluşan kazalar, ramak kala olaylar, tespit edilen tehlikeler, önleme politikaları gibi işyerinde çalışanların sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atabilecek durumlar ve bu durumlara karşı koruyucu ve önleyici çalışmalar göz önünde bulundurularak revize edilmelidir. Eğitimlerin etkinliğinin sağlanması halinde çalışanlar; sağlık ve güvenliklerinin önemli olduğu hissedecek, çalışmalarında kuralların kendilerini çalışma hayatındaki risklerden koruma amacı taşıdığının bilincine varacak, sosyal yaşamlarında da bu kültürün gerekliliklerine uygun hareket etme ihtiyacı hissedeceklerdir.

1.3 İş Kazası ve Meslek Hastalığı Kavramları

1.3.1 İş Kazası Kavramı

Kaza tanım olarak; istemli olarak yapılmayan veya umulmadık bir durum dolayısıyla bir kimsenin, bir nesnenin veya bir aracın zarara uğraması olarak ifade edilmektedir. İşyerlerinde gerçekleşen kazaların ise kavramsal olarak literatürde farklı tanımları bulunmaktadır.

WHO, iş kazasının tanımını “planlanmamış, gerçekleşmesi durumunda çoğu zaman yaralanmalara, makine ve teçhizatın zarara uğramasına veya üretimin bir süre durmasına yol açan olaylar” olarak yaparken, ILO iş kazasını, “zarar veya yaralanmaya yol açan, planlanmamış ve beklenmedik bir olay” şeklinde tanımlamaktadır.

Doktrinde ise iş kazası, çalışanların çalışma disiplini içerisinde bulunduğu bir sırada gördüğü iş veya işin gereği nedeniyle aniden ve dıştan meydana gelen bir etkenle, bedenlen veya ruhça zarara uğramasına neden olan olay olarak tanımlanmaktadır (Tuncay ve Ekmekçi, 2011:286).

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3 üncü maddesi (g) bendine göre iş kazası, işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenlen özre uğratan olay olarak tanımlanmış; ruh ve beden sağlığını özre uğratan durumlar iş kazası olarak belirtilmiştir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 13 üncü maddesi "iş kazasının tanımı, bildirilmesi ve soruşturulması" başlığı altında ise iş kazası:

- a. *Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,*
- b. *İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,*
- c. *Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,*
- d. *Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,*
- e. *Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenlen ya da ruhen engelli hale getiren olaydır"* olarak tanımlanmıştır.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda hangi durumların iş kazası olarak tanımlanacağı ifade edilmektedir. Gerçekleşen kazanın iş kazası sayılabilmesi için "Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada" ifadesi ile sigortalılık durumu söz konusudur. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4 üncü maddesinde tüm sigorta kolları açısından sigortalı sayılanlar, 5 inci maddesinde ise sigorta kollarının uygulanacağı kişiler belirtilmiştir. Çalışanın sigortalı olmaması yani

kayıt dışı istihdam durumunda, işyerinde çalıştığına dair tespit davası açılabilir, ispatı halinde gerçekleşen kaza, iş kazası sayılabilir.

1.3.2 Meslek Hastalığı ve İşle İlgili Hastalıklar

1.3.2.1 Meslek Hastalığı Kavramı

WHO'ya göre meslek hastalığı; işyeri ortamında bulunan faktörlerin etkisi ile meydana gelen hastalıklara genel olarak verilen addır. Gerçekleştirilmekte olan işe özgü olma koşulu ile çalışma alanı tehlikeleri ve bu tehlikelere maruz kalan insan bedeninde gerçekleşen etki / tepki ilişkisi sonucu ortaya hastalıklar olarak tanımlanmaktadır. Meslek hastalığı ile yapılan iş arasına bir neden sonuç ilişkisi bulunmaktadır (Kılıkış,2014:15).

Meslek hastalığının tanımı ile ilgili olarak ILO, 2002 yılında 155 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi'ne ek bir protokol düzenlemiştir. Bu protokole göre meslek hastalığı tanımı iş aktivitelerinden doğan her türlü risk faktörüne maruz kalınması sonucu ortaya çıkan hastalıkların tümüne verilen addır (ILO,2002).

Meslek hastalığının 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 14 üncü maddesine göre tanımı ise sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri olarak yer almaktadır. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda ise çalışma alanı kaynaklı risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık olarak tanımlanmıştır. Meslek hastalıkları çalışma alanında geçici / sürekli olarak rahatsızlığa sebep verebilecek şartların iyileştirilmesi, kaldırılması veya zararsız hale indirgenmesi durumlarında ortadan kalkacaktır.

1.3.2.2 İşle İlgili Hastalıklar

Çalışma hayatında çalışma ortamından kaynaklı olarak; çalışılan ortamın, çalışma koşullarının neden olduğu “meslek hastalığı” kavramı dışında, hastalığının ortaya çıkmasını kolaylaştırıcı veya gelişimini hızlandırıcı etkenlerin neden olduğu hastalıklar “işle ilgili hastalıklar” olarak adlandırılır (Türkkan, 2009: 102).

WHO'ya göre, işle ilgili hastalık tanımı ise; çalışma alanındaki etkenlerin diğer risk etkenleriyle birlikte gelişiminde rol oynadığı hastalıklar olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2018).

Meslek hastalığı kavramına göre işle ilgili hastalıklar kavramı daha karmaşık ve kompleks durumlar sonucu ortaya çıkmaktadır. Meslek hastalığının ortaya çıkması için çalışma alanındaki faktörler temel etkenken, işle ilgili hastalıklarda etkenlerden biri çalışma ortamındaki faktörler olabilmektedir.

İşle ilgili hastalıkları tanımı yasal mevzuatta yer alamamakla birlikte; işyeri hekimi veya sağlık hizmeti sunucuları mevzuat gereği meslek hastalığı ön tanısı koydukları vakaları, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularına sevk etmekle görevlendirilmişlerdir.

1.4 İş Kazalarının Nedenleri

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili 155 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına ilişkin Sözleşme'ye bağlı 2002 Tarihli Protokol ile; iş kazalarının (işe gelip giderken olan kazalar da dahil), meslek hastalıklarının ve tehlikeli olayların kaydedilmesi ve bildirilmesi gerekliliği ile birlikte kazaların nedenlerinin araştırılmasını öngörmektedir (ILO, 2002).

İş kazalarının nedenlerinin tespiti, kök analizlerin iyi yapılarak gerekli önleyici tedbirlerin alınması; yaşanabilecek kayıp ve kazaların önlenmesi /minimum zarara indirilmesi açısından oldukça önemlidir.

İş kazalarının nedenleri ile ilgili araştırmacılara göre birçok teori bulunmaktadır. Bunlardan biri 1930'lu yıllarda 75000 iş kazası raporunu inceleyerek "Domino kuramı"nı ilk kez ortaya koyan Herbert W. Heinrich'tir. Bu teoriye göre her yaşanan kaza /olay, kaza zinciri adı verilen beş ana nedenin art arda dizilmesi sonucu oluşur. Bu durumlardan biri gerçekleşmedikçe bir sonra gelen durum gerçekleşmeyeceği için kaza meydana gelmez ve zincir tamamlanmadıkça kaza ve yaralanma olmaz. Bu şartlar (Turhan,2018:201):

- Doğa koşulları (insanın güçsüz olduğu durumlar)

- Kişisel eksiklikler
- Güvenliksiz durum ve güvenliksiz hareketler /davranışlar
- Kaza
- Zarar (yaralanma, ölüm)

Domino teorisine göre meydana gelen bu olaya "Kaza Zinciri" de denir (Özkılıç, 2005:18).

Bir diğeri ise; Reese'nin (Reese,2003:92-93) kaza nedenleri sınıflamasıdır. Buna göre iş kazalarını oluşturan nedenler doğrudan nedenler, dolaylı nedenler ve kök nedenler olarak sıralanabilir.

1. Doğrudan Nedenler: Bu sınıflandırmaya göre iş kazasına yol açan doğrudan nedenler enerji kaynağı veya tehlikeli maddelerle doğrudan temas edilmesi sonucu yaralanma, hasar, iş kazası oluşmasıdır. Enerji kaynakları içerisinde mekanik, elektriksel, radyasyon, termal ve kimyasal enerji kaynakları nedenler olarak sayılırken, Tehlikeli maddeler olarak sıkıştırılmış/sıvılaştırılmış gaz, yanıcı maddeler, aşındırıcı maddeler, zehirli maddeler, oksitleyici maddeler ve tozlar tehlikeli maddelerle yapılan çalışmalar olarak düşünülebilir (Reese, 2003:92-93).
2. Dolaylı Nedenler: Doğrudan enerji veya tehlikeli madde temasına bağlı olmaksızın, çalışanların güvenli olmayan davranış/davranış ihlali ve güvenli olmayan koşulların çalışma ortamında bulunması dolaylı nedenler olarak sayılabilir.
3. Kök Nedenler: Yönetimden kaynaklanan faktörler, kişisel faktörler ve çevresel faktörler ise, kazaların kök nedenleri olarak gruplandırılmaktadır. Yönetimin iş güvenliği konusunda tutum ve davranış eksikliği gibi durumlar yönetsel faktörler içerisinde yer alırken, kişinin işe fiziksel olarak uygun olmaması gibi durumlar kişisel faktör, çalışma alanının uygun dizayn edilmemiş olması gibi nedenler ise çevresel faktörler arasında yer alabilir (Reese, 2003:95-96).

Sistemsel olarak iş kazalarının nedenlerini tanımlayan bir diğeri teori ise, bir kazanın oluşabileceği bir durumu insan, makine ve çevreden oluşan üç parça olarak görür. Kazalarda bu üç parçanın da rolü vardır (Khanzode, Maiti, Ray, 2012: 1360).

İş kazalarının sebeplendirme yaklaşımlarından bir başkası da Man (İnsan), Machine (Makine), Media (Ortam, Çevre) ve Management (Yönetim) kavramlarını içeren “4M” kuralıdır. Bu yaklaşımda insan, makine, çevre ve yönetim kaynaklı kaza nedenleri (Gerek, 2006:32):

1. İnsan: Kişilerden kaynaklı hatalı davranışlar, sıkıntı, stres, üzüntü, keder, vb. kaynaklı psikolojik nedenler; uykusuzluk, hastalık, alkol kullanımı vb. gibi fiziksel nedenler ve sosyal etkileşim, insan ilişkileri, iletişim vb. gibi işyerine özgü nedenler
2. Makine: Uygun olmayan ekipman kullanımı ve / veya ekipman yerleşimi, eksik veya uygun olmayan ekipman koruyucuları, standarda uygun olmayan tasarım, ekipmanların uygun olmayan kontrol ve bakımı, yetersiz mühendislik hizmetleri vb. gibi nedenler
3. Çevre, Ortam : Çalışma bilgisinin yeterli olmayışı, uygun olmayan çalışma metodu, ortamı, uygunsuz çalışma alanı vb. gibi nedenler
4. Yönetim : Yönetim organizasyonun uygun olmayışı, kurallar ve talimatların net olmayışı / tamamlanmamış olması, güvenlik yönetim planının eksik olması veya tanımlı olmaması, eğitim / öğrenim yetersizlikleri, uygunsuz yönetim ve rehberlik, kalifiye olmayan personel istihdamı, uygun olmayan sağlık kontrolleri vb. gibi nedenlerdir

İş kazalarının nedenleri görülebileceği gibi pek çok teori ile açıklanabilmektedir. Kazaların nedenleri arasında çevre koşulları, çalışma ortamı, doğal afetler, insan yapımı makineler, bu makineleri kullanan insanlar ve bunların akabinde insan faktörü gibi etkenler sayılabilir. İş kazalarının insan faktörü etkeni ise, insanlara aşırı yük yüklenmesi (duygusal, çevresel ve durumsal faktörler sonucu), insanların uygun olmayan tepkiler verebilmesi (tehlikeyi sezip yine de önlem almamak, umursamamak vb. gibi) veya uygun olmayan dış faktörlerin etkisi (eğitim eksikliği, riskler hakkında düşük bilgi vb.) ile oluşabilir (Goetsch,2011:36).

İş kazalarının nedenleri olarak farklı çalışmalar, farklı teoriler bulunmasına rağmen insan faktörüne bağlı kazaların iş kazalarındaki payı büyüktür. İş kazalarının yaklaşık olarak %98'i, önleyici yaklaşımlarla ortadan kaldırılabilir (Camkurt, 2007:81). Önleyici çalışmalarla kazaların önüne geçilebilmesi hatta sıfıra indirgenebilmesi mümkün görünmektedir.

İş kazalarına karşı tedbir alınabilmesi için 3 safha ise (Arıcı,1999:220):

- İş kazalarının “Kaynakta Önlenmesi”
- İş Kazalarının “Ortamda Önlenmesi”
- İş Kazalarının “Hedefte Önlenmesi”

İş kazalarının kaynakta önlenmesi prensibi güçlü bir kaza kök neden analizinin yapılması ve kazaya neden olan tehlike kaynağına karşı önlem alınması yöntemiyle gerçekleştirilebilir. Ortamda önlenmesi ise kazaya sebebiyet veren çalışma ortamı ve çalışan arasında gerekli iyileştirmelerin yapılmasıyla sağlanır. İş kazalarının hedefte önlenmesi ise, kazaya uğrayacak hedef nokta çalışanın gerekli kişisel koruyucu donanımlarının temini ve kullanımının sağlanması, kişiye tehlike ve risklerden bilgi sahibi olabilmesi için yeterli ve uygun eğitim verilmesi gibi yöntemlerle sağlanabilir (Arıcı,1999:221-224).

1.5 Türkiye’de İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının İncelenmesi

Türkiye’de yaşanan iş kazası ve meslek hastalıkları verilerini detaylı olarak inceleyebilmek ve verilerin doğru yorumlanmasını sağlayabilmek için öncelikli olarak iş kazası verilerini oluşturan sigorta aktif çalışan bilgisine sahip olmamız gereklidir. Sosyal Sigortalar Kurumu “İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası” kapsamında (5510 sayılı kanun ile kapsam içine alınmış olan) bulunan sigortalılar 5510 sayılı İş Kanunu 4 üncü ve 5 inci maddelerine göre şu şekilde belirlenmiştir:

- Hizmet akdi ile çalışanlar (4/a)
- Kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar ile köy ve mahalle muhtarları (4/b)
- Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevlerinde çalışanlar
- Aday çırak, çırak ve stajyerler,
- Harp Malulleri ile Vazife Malullüğü aylığı bağlanmış malullerden Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamında çalışanlar
- Türkiye İş Kurumu kursiyerleri

- Sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri
- İntörn öğrenciler
- Tarım ve orman işlerinde hizmet akdiyle süreksiz olarak çalışan sigortalılar
- Ek 9 uncu maddede belirtilen şartlarda ev hizmetlerinde çalışan sigortalılardır.

Tablo 1. Aktif sigortalı çalışan sayıları 2017-2020, Türkiye, SGK istatistik verileri

Yıl Year	2017	2018	2019	2020
Aktif sigortalı- Active insured	22.280.463	22.072.840	22.000.964	23.344.547
1- Zorunlu- Compulsory insured	20.241.389	20.093.780	20.172.891	21.064.613
2- Çırak- Apprentice	368.373	341.659	319.017	346.624
3- Yurtdışı topluluk- Collective insurance	21.592	22.899	21.002	16.219
4- Tarım (4-1/a)- Insured in agricultural sector (4-1/a)	50.602	45.384	41.108	31.250
5- Diğer sigortalı- Other insured	462.452	407.996	364.434	445.079
6- Stajyer ve kursiyer (*)- Intern and trainee	1.136.055	1.161.122	1.082.512	1.440.762

***Kaynak:**http://eski.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari

2017-2020 yılı arası SGK aktif sigortalı çalışan sayısı verilerine bakıldığında aktif sigortalı çalışan sayısının belirli bir oranda seyrettiği 2020 yılında ise en yüksek oranda olduğu görülmüştür.

Türkiye’de yaşanan iş kazaları, meslek hastalıkları ve bunlara bağlı ölümlere ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) 2017-2020 yılı verileri ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Yıllara göre iş kazası, meslek hastalığı, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölüm sayıları 2017-2020, Türkiye, SGK İstatistik verileri

Yıl	Gerçekleşen İş Kazası Sayısı	Meslek Hastalığı Sayısı	İş Kazası Sonucu Ölüm Sayısı	Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Sayısı
2017	359866	693	1636	0
2018	431276	1047	1542	0
2019	422837	1149	1091	0
2020	384262	908	1231	5

***Kaynak:**http://eski.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yillik_lari

SGK verilerindeki çalışan sayıları yıllara göre belirli bir oranda seyrederken, 2012-2020 yılları arasında her yıl yaşanan iş kazalarının sayısındaki artış; iş kazalarının bildiriminin önceki yıllarda yapılmamış olması veya sigortalı olmayan çalışanların geçirdiği iş kazalarının saklanarak kayıtlara geçirilmemiş olması durumundan da kaynaklanmış olabilir. Fakat çalışanların hem iş kazası hem de meslek hastalığına yakalanma olasılığı veya bunlar sonucu yaşanan ölüm sayıları halen oldukça yüksektir.

Meslek hastalığı tespiti yapılmış olmasına karşın, meslek hastalığı sonucu ölüm yalnızca 2012 ve 2020 yıllarında gerçekleşmiştir. 2020 yılında meslek hastalığı sonucu gerçekleşen 5 ölüm, Covid -19 pandemisi sonucunda vefat eden sağlık personellerinin ailelerinin yasal mücadeleleri sonucunda kabul edilerek istatistiklere yansımıştır. Meslek hastalığı sonucu ölüm gerçekleşmemiş olması kavramın anlaşılmamış, hastalık kayıtlarının düzgün tutulmuyor oluşu veya hastalık ile yapılan işin arasındaki bağlantının kurulamamış olması ile ilgili olduğu söylenebilir. Genel olarak Türkiye’de meslek hastalığı tanı sistemlerindeki yetersizlik, mevcut meslek hastalıklarının büyük bir kısmının kayıtlara yansımamasına neden olmaktadır.

SGK 2019 verilerine göre maden sektöründe 134327 sigortalı çalışandan yalnızca 72 tanesine meslek hastalığı teşhisi konulmuştur. Maden sektörü gibi tozlu çalışma ortamlarından kaynaklanabilecek meslek hastalığı geçirme olasılığının fazla olduğu

sektörler için gerçekleştiği öne sürülen bu rakam kavramın yeterince iyi anlaşılmadığı ve meslek hastalığı tespit sayısının ne denli az olduğunu gözler önüne sermektedir.

Bununla beraber SGK kayıtları bağımsız çalışanlar hakkında herhangi bir veri içermediği gibi, kamu çalışanlarıyla ilgili de (memurlar) yorum yapmaya olanak verecek kayıt bulunmamaktadır. Kaldı ki, kamu çalışanları 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun kapsamına alındıkları halde, sosyal güvenlik açısından kısa vadeli sigorta kollarına dolayısıyla iş kazası ve meslek hastalığı sigortasına dahil edilmemişlerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

LİMAN İŞLETMELERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

2. Liman İşletmelerinde Gerçekleştirilen Faaliyetler, İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

2.1 Liman İşletmelerinde Gerçekleştirilen Faaliyetler

Tarihin bilinen zamanlarından itibaren limancılık faaliyetleri; insanlığın deniz yoluyla yeni yerler keşfetme hevesi, denize kıyısı olan şehirlerin güvenliği sağlama çabası, ticari faaliyetlerin geliştirilmesi gibi nedenlerle önemli faaliyet dallarından biri olmuştur. Sanayii devrimi, buharlı gemilerin yapılması ile denizcilik faaliyetleri hız kazanmış, dolayısıyla limanlarda insan gücüne dayalı faaliyetler de önemli hale gelmiştir.

Dünya ticaretinin önemli bir kısmını oluşturan denizyolu taşımacılığı ve limancılık faaliyetlerinde; gerek yük çeşitliliği, gerek elleçleme yöntem farklılığı nedeniyle gerçekleştirilen faaliyetlerin tanımlanması ve çalışan personelin/işyerinin korunmasına yönelik çalışma yapma zorunluluğu doğmuştur. 1919 yılında kurulan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün bu amaçla yayınladığı 1929 yılına ait 27 no'lu Yüklerin İşaretlenmesi (Gemiyle Nakledilen Paketler) Sözleşmesi ve 1973'de 137 no'lu Liman İşleri Sözleşmesi olarak revize edilen 28 no'lu Limanlarda İş Kazalarını Önlemeye Yönelik Sözleşmeleri, limancılık sektöründe iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak ilk yayınlanan sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler ile 1932 yılına ait 32 sayılı Kazaların Önlemesi (Liman işçileri) Sözleşmesi 1963 yılına ait Makinaların Gözetimi Sözleşmesi, 1977 yılına ait Çalışma Ortamı (Hava Kirliliği, Gürültü ve Titreşim) Sözleşmeleri dayanak kabul edilerek 1979 tarihinde Limanlarda İş Sağlığı ve Güvenliği 152 no'lu sözleşmesi ve buna bağlı 160 no'lu tavsiye kararı kabul edilmiştir. Türkiye 152 no'lu Limanlarda İş Sağlığı ve Güvenliği sözleşmesini 2003 yılında onaylamıştır (ILO,2003).

Limanlarda gerçekleştirilen faaliyetlerin doğası gereği karmaşık ve çeşitli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yapılan çalışmaların ve iş kollarının kategorilerini olabildiğince açık ve kesin olarak tanımlamak kazaları önleyebilmek adına büyük önem taşır. 152 no'lu ILO Sözleşmesinde liman işleri terimi, gemilerin yüklenmesi veya boşaltılması işinin tamamını veya bir kısmını ve bununla ilgili arıza içeren durumlar, bakım / onarımları ile ilgili herhangi bir işi kapsamaktadır (ILO, 2022).

Limancılık ana faaliyetleri olarak liman yönetimi, liman operasyonları (örn. kargo taşıma) teknik destek dahil; limandaki denizcilik ve denizcilik faaliyetleri (örn. deniz taşımacılığı hatları); liman düzenleme ve diğer hizmetler (örn. gümrük) ve diğer destekleyici (liman içinde veya dışında limanla ilgili) faaliyetler olarak sayılabilir. Deniz operasyonları; gemilere yönelik sunulan pilotaj, römorkaj faaliyetleri, geminin yanaşması kalkışı, yakıt, su ikmali gibi tüm sürvey hizmetleri içermektedir. Yüke ilişkin operasyonlar; tüm deniz ve kara elleçleme faaliyetlerini içerir. Yolcu hizmeti operasyonları, yolcu taşımacılığındaki tüm faaliyetleri (güvenlik, hizmet vb.) kapsar. Bunlar dışında diğer tüm yönetsel faaliyetler (gümrük faaliyetleri, atık alım hizmeti, teknik bakım onarım faaliyetleri vb.) diğer operasyonlar adı altında incelenebilir (DFT, 2010:10-11). Operasyonların geneline bakıldığında liman faaliyetleri içeriğini, çalışılan bölümleri daha net kavrayabilmemiz mümkün olacaktır.

Yüke verilen hizmetler; yükleme ve boşaltma hizmetleri, yükün yer değiştirme hizmeti, taşıma hizmetleri, ardiye hizmetleri, yüklerin montajı ve söküm hizmetleri, aktarma hizmetleri, tartı hizmeti, ambalajlarının açılması ve kapatılması hizmeti, ambalajların onarım hizmeti, işaretleme hizmeti, numune alım hizmeti, etiketleme hizmetleri olarak ifade edilebilir (Ünal ve Alkan, 2015:3). Tüm bu hizmetler; limancılık faaliyetleriyle ilgili mevzuat çerçevesinde asıl işveren veya alt işverenler aracılığıyla gerçekleştirilebileceği gibi, tüm bu hizmetler değişik iş ekipmanları, tehlike sınıfları farklı tipte yükler, gece/gündüz çalışmaları, hızlı tahmil/tahliye gibi etkenleri içerir ve çalışanlar açısından en üst düzeyde dikkat gerektirecek iş ve işlemleri kapsar.

Gemiye verilen hizmetler; kılavuzlama hizmeti, römorkör hizmeti, palamar hizmeti, yanaşma yeri ve demir yeri hizmeti, ambar kapaklarının açılması kapatılması hizmeti, yükleme ve boşaltma donanımlarının hazırlanması hizmeti, malzeme, kumanya ve su temini hizmeti, yakıt tedariki hizmeti, çöp ve balast alım hizmeti, tamir hizmeti olarak sayılabilir (Ünal ve Alkan,2015:4).

Limancılık faaliyetlerinde verilen hizmetler (gemi, yük hizmetleri vb.) ortak çalışma alanları kullanılarak yapıldığından; çalışma alanlarındaki koordinasyon, işverenlerin birbirlerini risk ve tedbirler açısından bilgilendirmesi büyük önem taşır.

Gemi tipleri de limancılıkta verilen hizmetler hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlar. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Denizcilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Türk Deniz Ticaret Filosu'nda yer alan gemi cinsleri Kuru Yük Gemileri (Genel Kargo), Dökme Yük Gemileri, Konteyner, Sıvı / Gaz Taşıyan Tankerler, Yolcu Gemileri, Hizmet Gemileri, Romörkörler, Deniz Araçları, Balıkçı Gemileri, Sportif ve Eğlence Amaçlı Tekneler Yatlar olarak sınıflandırılmıştır.

Farklı gemi tiplerine göre geniş bir yelpazede hizmet veren limanlar için standart bir çalışma ortamı oluşturulması, içerdiği bu hizmet farklılıklarından dolayı oldukça zorlu bir süreçtir.

2.2 Liman İşletmelerinde İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

Liman işletmelerinde gemi, yük, verilen hizmet vb. değişen geniş bir yelpazede hizmet verilmesi standart bir çalışma ortamı oluşturulması için hizmet farklılıklarından dolayı oldukça zorlu bir süreçtir. Dolayısıyla her liman türü için tehlikeler yapılan işin niteliğine uygun olarak değerlendirme yapılması gerekli olmakla birlikte, genel anlamda mevcut tehlikelerden bazıları(Ece, 2008):

- Yüksekte çalışmaya bağlı tehlikeler, (yüksekten düşme, yüksekten cisim düşmesi vb.)
- Kapalı ortamda çalışmaya bağlı tehlikeler,
- Tehlikeli ve zararlı yüklerden, kimyasallardan kaynaklanabilecek tehlikeler,
- Fiziksel risk etmenlerine (gürültü, toz, aydınlatma, havalandırma) bağlı tehlikeler,
- Hava şartları nedeniyle oluşabilecek tehlikeler,
- Ergonomiden kaynaklı tehlikeler,
- Araç ve makinelerden kaynaklanan tehlikeler,
- Yükleme ve boşaltma işlerine bağlı tehlikeler,
- Gemi ve liman kaynaklı atıklardan kaynaklanan tehlikeler,
- Bulaşıcı hastalıklardan kaynaklanan tehlikeler olarak nitelendirilebilir.

Gemi operasyonlarının tamamında ve liman çalışma alanlarında meydana gelen kazaların başlıca nedenleri olarak; yardımcı sebepler, ani sebepler ve diğer sebepler olarak sınıflama yapılabilir. Bunlar:

- 1) Yardımcı sebepler: Yönetimden ve çalışanlardan kaynaklanan sebepler olarak sınıflandırılabilir. Limandaki kuralların eksikliği, kurallara uyumun tam olarak denetlenememesi veya kuralların uygulanmasında yetersizlik, koruyucu önlemlerin alınmaması, teknik önlemlerin alınmaması vb. gibi yönetsel nedenler; bilgisizlik, yetersizlik, dikkatsizlik, dengesiz ruh hali vb. gibi çalışanlardan kaynaklanan nedenler sayılabilir.
- 2) Ani sebepler: Bunlar kaza durumunu oluşturan tehlikeli hareket ve tehlikeli durumların birleşimidir. Koruyucu malzemelerin olmaması / olduğu halde kullanılmaması, yetersiz aydınlatma, tehlikeli hareketler vb. gibi nedenler
- 3) Diğer sebepler (mücbir sebepler vb.) olarak tanımlanabilir

2.3 Liman İşletmelerinde İş Kazası ve Meslek Hastalıkları İstatistikleri

2020 Yılı SGK verilerine göre; Türkiye’de su yolu taşımacılığı sektöründe 2916 işyeri faaliyet göstermekte, bu sektörde toplam 15157 çalışan bulunmaktadır.

Su yolu taşımacılığı ve su yolu taşımacılığını destekleyici hizmet faaliyetinde bulunan ticari limanlara ilişkin iş kazaları, meslek hastalıkları ve bunlara bağlı ölüm sayıları yine SGK verilerine uygun olarak hazırlanmış ve **Tablo 3**’de verilmiştir.

Tablo 3. Limanlarda gerçekleşen yıllara göre iş kazası, meslek hastalığı, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölüm sayıları 2013-2020, Türkiye, SGK İstatistik verileri

Yıl	Gerçekleşen İş Kazası Sayısı	Meslek Hastalığı Sayısı	İş Kazası Sonucu Ölüm Sayısı	Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Sayısı
2013	93	0	3	0
2014	193	0	2	0
2015	224	0	2	0
2016	342	1	1	0
2017	487	1	2	0
2018	593	0	4	0
2019	654	2	1	0
2020	300	0	5	0

***Kaynak:**http://eski.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yillik_lari

Suyolu taşımacılığı ve su yolu taşımacılığını destekleyici hizmet faaliyetinde yaşanan iş kazaları SGK verilerine göre 2013-2020 yılları arasında yıllık ortalama 360 olarak gerçekleşmiş olup iş kazaları sonucunda ölüm sayısı 2020 yılında en yüksek rakamdadır. 2020 yılında gerçekleşen yüksek ölüm sayısı oranı; pandemi döneminde limancılık faaliyetlerine olan talebin artması ile limanlarda çalışma temposunun hızlanması ve salgın dönemindeki denetim mekanizmalarında yaşanan aksaklıklar ölümlü iş kazalarında yaşanan artışın açıklaması olabilir.

2013-2020 yılları arasında meslek hastalığı tanısı konulmuş olduğu görülmekle birlikte hangi meslek hastalıkları ile karşılaşıldığı konusunda detay içeren bilgi bulunmamaktadır. Yine meslek hastalıkları sonucu ölüm verilerine göre gerçekleşmemiştir.

Ülkemizde limancılık sektöründe yaşanan iş kazaları ve gerçekleşen meslek hastalıklarının detaylarına ulaşabilmek mümkün olamamaktadır. Limanlarda yaşanan kazaların nedenlerine ilişkin Birleşik Krallık'ta 2021 yılında yayınlanan kaza istatistiklerine göre, en çok gerçekleşen kaza şekilleri (PSS,2021):

- Kayma, takılma, düşme (aynı seviyede)
- Diğer nedenlerle gerçekleşen kazalar
- Elleçleme, kaldırma ve taşıma esnasında yaralanmalar
- Hareket eden, uçan veya düşen nesneye çarpma
- Trafik kazaları

Birleşik Krallık'ta 2021 yılında yayınlanan kaza istatistiklerine göre, 2020-2021 yılı Birleşik Krallık'ta Limanlarda Meydana Gelen İş Kazası nedenleri ve gerçekleşme sayıları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. 2020-2021 yılı Birleşik Krallık'ta limanlarda meydana gelen iş kazası nedenleri ve gerçekleşme sayıları

Kaza Nedenleri	2020 yılı gerçekleşen kaza sayısı	2021 yılı gerçekleşen kaza sayısı
Diğer nedenlerle gerçekleşen kazalar	24	27
Ekipman arasına uzuv sıkışması	9	6
Elektrikle/elektrik boşalması ile teması	1	0
Hareken eden makine/parçaya temas	8	2
Trafik kazaları, çarpışma vb.	24	15
Yangına maruz kalma	1	0
Zararlı maddelere temas /maruz kalma	1	1
Yüksekten düşme (1 m'den fazla)	7	4
Yüksekten düşme (1 m'den az)	8	12
Hareketli araçlara çarpma	4	1
Hareket eden, uçan veya düşen nesneye çarpma	26	18
Hareketli veya sabit parçalara çarpma	7	4
Elleçleme, kaldırma ve taşıma esnasında yaralanmalar	26	24
Demirleme ile ilgili kazalar	5	4
Fiziksel şiddete maruz kalma	0	1
Kayma, Takılma, Düşme (Aynı seviyede)	58	37
Düşen parçaya uzuv sıkışması	1	

***Kaynak:**<https://www.portskillsandsafety.co.uk/files/202207/Port%20Industry%20Incident%20Statistics%20for%202021.pdf>

2020-2021 yılı Birleşik Krallık'ta limanlarda meydana gelen iş kazası nedenleri ve gerçekleşme sayılarına bakıldığında; aynı seviyede kayma, takılma, düşme kazalarının en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Bu kazalar, çoğunlukla çalışanların tehlikeli hareketine bağlı olarak gerçekleşmekte olup; acele ve dikkatsiz çalışma, çalışma ortamı düzensizlikleri, koruyucu tedbirlerin alınmaması, yaşanacak kazaların sonuçlarının önemsenmemesi gibi nedenlerle gerçekleşmektedir. Tehlikeli hareketlerin önlenmesi için ise; çalışan davranışlarının kökeninin iyi araştırılması ve kazaların sonuçlarının neler olabileceğinin çalışanlara açıklanması sağlanmalıdır. Nitelikli ve kaliteli eğitim farkındalığın arttırılmasında en faydalı öğretim aracı olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİMAN İŞLETMELERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİM FAALİYETLERİ

3. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri

3.1 İş Sağlığı Güvenliği Eğitimleri Önemi ve Yasal Çerçeve

Uluslararası Çalışma Örgütüne üye ülkeler arasında iş kazaları ile ilgili yapılan bir araştırmada kazaların yaklaşık %20'sinin makine ve tesislerden, %79'unun çalışanların güvensiz hareketlerinden kaynaklandığı, %1'inin ise önlemez kaza olarak nitelendirildiği görülmüştür. Tesisler, işletme donanımları, ekipman ve ataçmanlar ile makinelerden meydana gelen kazaların çoğunluğu önceden tespit edilerek önlenabilir. Güvensiz hareketlerden kaynaklanan ve kazaların büyük çoğunluğunu oluşturan bu tutum ve davranışlar ancak çalışanların eğitimi ve iş güvenliği bilincinin toplumda yerleşmesi ile gerçekleşecektir (İnciroğlu,2007:8).

Tam ve arkadaşları (2004:569-586) yaptıkları çalışmada, iş kazalarının nedenleri arasında; üst yönetimde iş güvenliği bilincinin düşük olması, eğitim ve organizasyonel eksiklikler, üst yönetimin bu konuda taahhüt ve rehberlik gösterebilme eksikliği, kontrolsüz çalışma ortamı, mesleki eğitim eksikliği, güvenli olmayan ekipman kullanımı, ilkyardım önlemleri eksikliği, iş güvenliği düzenlemelerinin uygulanmaması/kontrol edilmemesi, kişisel koruyucu donanım (KKD) eksikliği, malzeme taşıma ve depolamada güvenlik eksiklikleri, ekip çalışma ruhunun olmaması, iş güvenliği yönetim el kitabının olmaması, yenilikçi teknolojilere ayak uydurulamaması ve bilgilendirme eksiklikleri olduğunu tespit etmiştir. Aynı çalışmada, iş güvenliği konusunda farkındalığa sahip olmamanın ve iş güvenliği eğitimi konusundaki eksikliklerin, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü ve ortamını etkileyen en önemli iki sorun olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmada aynı zamanda hükümetlerin, çalışanlara iş güvenliği eğitimi verilmesi konusunda daha etkin rol alması gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Tam v.d., 2005:569-586).

İş kazalarının sebepleri arasında uygunsuz davranışlar büyük bir orana sahip iken, uygunsuz çalışan davranışlarını önlemede ise çalışanların etkin eğitimi önemli bir paya

sahiptir. Dolayısıyla işverenlerin odaklanması gereken nokta; çalışanlarının uygun mesleki eğitim ve iş güvenliği eğitimini almış olmasını sağlamak olmalıdır.

Çalışanlar açısından bakıldığında eğitim faaliyetleri, işletmede yapacakları görevlerde daha etkin ve daha başarılı olabilmeleri için farklı bakış açıları sağlayarak; düşünce, davranış, tutum, alışkanlık ve anlayışlarında pozitif yönde gelişmelerini sağlayacak her türlü bilgi, yetenek ve görgü arttıran faaliyetler olarak nitelendirilebilir (Sabuncuoğlu, 2000: 114).

Çalışanların kabiliyet ve yetenekleri eğitim ve öğretim faaliyetleri ile geliştirilebilir. İnsanların bir şeyi niçin ve neden öğrenme ihtiyacı duyduğuna ilişkin kuramlar (Demirkese ve Arditi, 2011:49-55):

- Bir amaç belirleme: Hedef belirlendiği durumlarda daha iyi öğrenme kabiliyetine sahip olmanın işe olan ilginin artmasını sağlaması
- Teşvik: Yapılan işin sonucunda herhangi bir ödül veya kazanç varsa öğrenmeye eğiliminin artması
- Geri Dönüş Bildirimleri: Doğru geri bildirim olduğu takdirde daha kolay öğrenmenin sağlanması
- Model alma: Başkalarını örnek alarak öğrenme geliştirme
- Parçalı çalışma: Tek bir eğitim yerine birden çok eğitim verilerek öğrenmeyi kolaylaştırma
- Tümevarım: Kısmi öğrenmelerle bütünü anlamının öğrenmeyi kolaylaştırması olarak sayılabilir

Bu kuramlar çerçevesinde çalışanlar; çalışma yaşamı içerisinde çeşitli nedenlerle yeteneklerini ve kabiliyetlerini geliştirebilme ihtiyacı duyabilirler. Bu gelişim içerisinde önemli ve kalıcı olan alınan eğitim ve öğretimin içselleştirilmesidir. Böylece çalışanlar yalnızca iş yaşamında değil, gündelik hayatlarında da yapılan işin güvenli olmasını sağlayacak şekilde çalışılmasını sağlayarak kendi sağlıklarını ve diğer insanların sağlığını koruyabilirler.

Eğitim kavramının önemine bakarsak (Baltaş, 1992: 16):

- Eğitim, bilgi edinilmesini sağlar ve ufukumuzu genişletir,
- Bireye kendini ve hayatı daha iyi anlayabilmesini sağlamak için gereken donanımı sağlar,
- Kişiyi önyargılardan uzaklaştırır, farklı bakış açıları sunar,
- Kişinin geleceği daha iyi görebilmesine yardımcı olur,
- Kaliteli çalışma ortamlarına ancak eğitim ile ulaşılabilir. Teknolojik gelişmeler ve artan rekabet gücü ile kaliteli iş yapmayı ön plana çıkarmaktadır.
- Kişiler sadece bildikleri bilgiler kadar düşünebilir, bunu ötesi ise yalnızca eğitimle mümkündür

İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin çalışanlar tarafından içselleştirilebilmesi ve amaca uygunluğunun sağlanması için çok iyi planlanma yapılmalı, devamlılık sağlanmalı ve eğitim etkinlik sonuçları iyi ölçülmelidir. Üst yönetim ve çalışanlar eğitim içeriğinin yönetimin iş güvenliği kavramına bakışı yansıttığını bilmeli ve eğitim geçerli bilgi ve beceri ihtiyacına uygun şekilde tasarlanmalıdır (Swartz, 2000:133).

Etkin bir eğitim için 3 temel öğrenme alanı vardır. Bunlar (Demirbilek, 2005:134-135):

- Bilişsel Alan: Bireyin zihinsel yetenek ve aktiviteleri ile ilgili alandır.
- Duygusal Alan: Kişilerin hisleri, duyguları, inanç ve tutumları, ilgi alanları ve takdirleri ile ilişkin alandır. İşyerlerinde gerçekleştirilen duygusal alana yönelik eğitimler; çalışanlarda sağlık ve güvenlik yönünden farkındalık oluşmasını sağlar, kendi sağlık ve güvenliklerini korumaları yönünde bilinç kazandırır.
- Psiko-motor Alan: Mekanik ve bireysel işleri birleştiren; akıl ve vücut koordinasyonunu kapsayan alandır. Çalışanların iş yapma kabiliyetleri ile yetenekleri bu alanda değerlendirilir.

Etkili bir İş sağlığı ve güvenliği eğitimi bu alanlardan en az 1 tanesini içermelidir.

Çalışanlar için eğitim faaliyetlerinden bahsederken; kişilerin örgün eğitim düzeyleri ve çalışma alanları ile ilgili almış oldukları mesleki ve teknik eğitimlerin niteliği ve etkinliği, İSG kültürünü ve iş kazalarını etkileyen durumlar arasında sayılabilir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2013 yılı Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında yapmış olduğu ve uygulama dönemi itibariyle istihdamda olan veya son 12 ay içinde bir işte çalışmış olan fertlerden son 12 ay içinde herhangi bir iş kazası geçirip geçirmedikleri veya referans haftasında istihdam edilen ya da geçmişte çalışmış olanlar arasında yapmış olduğu İş Kazaları ve İşe Bağlı Sağlık Problemlerini Araştırma verilerine göre son 12 ay içinde istihdam edilen lise altı eğitimlilerin %2,8'i bir iş kazası geçirirken, genel lise mezunlarında bu oran %1,7, lise dengi meslek okul mezunlarında %2,4, yüksek öğretim mezunlarında ise %1 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2013).

Bu verilere göre, lise altı eğitim seviyesinde çalışan personellerin örgün eğitim düzeyinde çok fazla farkındalık sahibi olamamalarından kaynaklı olarak iş kazalarına açık olmaları, teknik liselerden mezun olan personellerin daha çok tehlikeli olarak nitelendirilen işlerde çalışıyor olması, yükseköğretim görmüş çalışanlar arasında iş kazalarının düşük olmasının daha çok beyaz yakalı personel olarak çalışmaları sonucu beden gücünü kullanmamaları ve yükseköğretim seviyesinde edinmiş olduğu kazanımlar sayesinde daha bilinçli, dikkatli, tehlikeli ve tehlikeli olmayan arasında ayırt etme farkındalığının daha fazla olması ile açıklanabilir (TÜİK, 2013).

Türkiye'de çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri; 6331 Sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanunu kapsamında “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”, “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik”, “İşyeri Hekimlerinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik”, “İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik” gibi yasal mevzuatlarla düzenlenmiştir.

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun çalışanların eğitimini düzenleyen 17'nci maddesine göre:

“(1) İşveren, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini almasını sağlar. Bu eğitim özellikle; işe başlamadan önce, çalışma yeri veya iş değişikliğinde, iş ekipmanının değişmesi hâlinde veya yeni teknoloji uygulanması hâlinde verilir. Eğitimler, değişen ve ortaya çıkan yeni risklere uygun olarak yenilenir, gerektiğinde ve düzenli aralıklarla tekrarlanır.

(2) Çalışan temsilcileri özel olarak eğitilir.

(3) Mesleki eğitim alma zorunluluğu bulunan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde, yapacağı işle ilgili mesleki eğitim aldığını belgeleyemeyenler çalıştırılmaz.

(4) İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe başlamadan önce, söz konusu kazanın veya meslek hastalığının sebepleri, korunma yolları ve güvenli çalışma yöntemleri ile ilgili ilave eğitim verilir. Ayrıca, herhangi bir sebeple altı aydan fazla süreyle işten uzak kalanlara, tekrar işe başlatılmadan önce bilgi yenileme eğitimi verilir.

(5) Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde; yapılacak işlerde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimatları içeren eğitimin alındığına dair belge olmaksızın, başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanlar işe başlatılamaz.

(6) Geçici iş ilişkisi kurulan işveren, iş sağlığı ve güvenliği risklerine karşı çalışana gerekli eğitimin verilmesini sağlar.

(7) Bu madde kapsamında verilecek eğitimin maliyeti çalışanlara yansıtılamaz. Eğitimlerde geçen süre çalışma süresinden sayılır. Eğitim sürelerinin haftalık çalışma süresinin üzerinde olması hâlinde, bu süreler fazla sürelerle çalışma veya fazla çalışma olarak değerlendirilir.”

Konuyu 6331 sayılı yasa dışında doğrudan düzenleyen bir diğer birincil mevzuat ise “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” tir.

Bu yönetmelikte, İSG eğitimlerini verebilecek kişi ve kuruluşlar 13'üncü maddede açıklanmıştır. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin; işyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürüten iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarının eğitim birimleri ve bunların eğiticileri tarafından uzmanlık alanının yönetmelikte yer verilen konulara uygun olması kaydıyla verilebileceği ifade edilmektedir.

Yönetmelikte çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini verebilecek kişi, kurum ve kuruluşlar; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi-işveren ve kamu görevlileri kuruluşları veya bu kuruluşlarca kurulan eğitim vakıfları ve ortaklaşa oluşturdukları eğitim merkezleri, Bakanlıkça yetkilendirilmiş eğitim kurumları, çalışanlara ücretsiz eğitim hizmeti veren ve kamu yararına kuruluş statüsüne haiz, eğitim amaçlı kurulmuş vakıflarca, bünyelerinde görevli işyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı eğitici belgesine, iş güvenliği uzmanlığı belgesine veya işyeri hekimliği belgesine sahip ve yine yönetmelikte bahsedilen diğer niteliklere haiz kişiler aracılığı ile verilebileceği ifade edilmiştir.

Yine aynı yönetmelikte çalışanlara İSG eğitimlerinde verilmesi gereken eğitim konuları **Tablo 5** "İSG eğitim konuları tablosunda" belirtilmiştir.

Tablo 5. İSG Eğitim Konuları Tablosu

EĞİTİM KONULARI
1. Genel konular a) Çalışma mevzuatı ile ilgili bilgiler, b) Çalışanların yasal hak ve sorumlulukları, c) İşyeri temizliği ve düzeni, ç) İş kazası ve meslek hastalığından doğan hukuki sonuçlar
2. Sağlık konuları a) Meslek hastalıklarının sebepleri, b) Hastalıktan korunma prensipleri ve korunma tekniklerinin uygulanması, c) Biyolojik ve psikososyal risk etmenleri, ç) İlk yardım d) Tütün ürünlerinin zararları ve pasif etkilenim,
3. Teknik konular a) Kimyasal, fiziksel ve ergonomik risk etmenleri, b) Elle kaldırma ve taşıma, c) Parlama, patlama, yangın ve yangından korunma, ç) İş ekipmanlarının güvenli kullanımı, d) Ekranlı araçlarla çalışma, e) Elektrik, tehlikeleri, riskleri ve önlemleri, f) İş kazalarının sebepleri ve korunma prensipleri ile tekniklerinin uygulanması, g) Güvenlik ve sağlık işaretleri, ğ) Kişisel koruyucu donanım kullanımı, h) İş sağlığı ve güvenliği genel kuralları ve güvenlik kültürü, ı) Tahliye ve kurtarma
4. Diğer konular (çalışanın yaptığı işe özgü yüksekte çalışma, kapalı ortamda çalışma, radyasyon riskinin bulunduğu ortamlarda çalışma, kaynakla çalışma, özel risk taşıyan ekipman ile çalışma, kanserojen maddelerin yol açtığı olası sağlık riskleri ve benzeri) a)...

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik gereği, eğitim konuları, eğitimi düzenleyecek kişi ve kuruluşlar, eğitime ayrılacak süre, eğitim verilecek mekan seçimi gibi hususlar net bir şekilde belirtmiş olmasına karşın eğitimlerin grup veya bireysel olması, eğitim öncesi yapılacak birey seviye değerlendirme yöntemlerinin

niteliği, eğitim etkinliği değerlendirmeleri gibi hususların işverenin belirleyeceği yöntemlere uygun şekilde yapılması kararlaştırılmıştır. Yine aynı kanun ve yönetmeliklerde eğitim verebilecek kişi ve kuruluşlar için; örgün eğitimde önemli bir yer kaplayan, eğitici eğitimi veya pedagojik formasyon dersi alınması gibi uygulamalar için zorunluluk bulunmamaktadır. Tüm bunlar, işletmelerde verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ile ilgili olarak; eğiticilerin nitelikleri, eğitimlerin içerikleri, eğitimlerin tasarlanması, eğitim uygulanış biçimleri, eğitim değerlendirmelerinin uygulanması gibi konularda çeşitliliğin fazla olmasına sebep olmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliğinde önemli olanın kaza veya olay ortaya çıkmadan önlem alınması olduğundan, çalışanlara verilecek eğitimlerin içeriği ve periyodu arttırıldığında çalışanların hem içselleştirdikleri tecrübeleri hem de bilgi seviyeleri artırılarak kaza ve olası risklerden kaçınmaları sağlanacaktır. Dolayısıyla çalışanlara verilecek eğitimlerin içeriği, yöntemi, eğitim metodlarına göre verimliliğin farklılaşabileceği bilinmektedir (Güler v.d,2018:320).

Araştırmacılar tarafından iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkinliğinin arttırılması için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlar grup veya bireysel eğitimler, yüz yüze, uzaktan veya sanal gerçeklik öğeleriyle gerçekleştirilen eğitimler gibi çeşitli kombinasyonları içermektedir. Ricci ve arkadaşları (2016), çeşitli yaş grupları ve cinsiyet farklılığı bulunan çalışanlar arasında yaptıkları iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi çalışmasında; çalışanlar için zorunluluk olmaması, ders saatlerinin bir saatten az olması ve ders materyallerinin çalışanların kendilerine verilerek kendi kendilerine öğrenmelerinin sağlanması şeklinde yapılan iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin daha verimli olduğunu belirlemiştir.

Türkiye'nin önde gelen tekstil işletmelerinden birinde 2019 yılında iş güvenliği uzmanı tarafından 1094 çalışana Makine başında uygulamalı iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmiş, ekipman başında uyulması gereken kurallar, yaşanan iş kazaları ve ramak kalalar anlatılmıştır. Çalışma sonucunda ramak kala olay ve tehlike bildirimleri ile ilgili geri dönüşlerindeki artış, güvensiz davranışta bulunup bulunma durumları, yaşanan iş kazaları takip edilerek verilen eğitim etkinliği değerlendirilmiş ve makine başında tüm çalışanlara uygulamalı olarak verilen iş güvenliği eğitiminden sonraki bir yıllık süreç

izlendiğinde iş kazalarında %59'luk bir azalma görüldüğü tespit edilmiştir (Battal,2019:45-51).

Gerçeğe en yakın deneyim sağlayan eğitim biçimi olarak sanal gerçeklik eğitimlerinin ise çalışanlara 3 boyutlu ortamda, çalışma alanındaki tehlikeler, yaşanabilecek kazalar ve sonuçları hakkında farkındalık kazanmalarını sağlayarak, çalışma alanında kazaların/olayların azaltılmasını, zaman kazanılmasını ve üretimin verimliliğini sağladığı düşünülmektedir (Kızıl ve Joy,2018:11).

İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkin olabilmesini sağlayabilmek için, araştırmacıların elde ettiği sonuçlar göz önünde bulundurularak; yasal yönetmelik ve mevzuatlarda belirtilen eğitim konularına ek olarak eğitimlerin metot, içerik, eğitmen nitelikleri, eğitim ortamları gibi eğitimin niteliğini geliştirecek temel kavramlara da açıklık getirilmesi ve belirli temel niteliklere bağlanması; işgörenler arasında iş güvenliği eğitimleri arası farklılıkların minimuma indirilmesini sağlayarak, toplumsal olarak İSG kültürünün belirli seviyeye taşınmasına yardımcı olacaktır.

3.2 Liman İşletmelerinde Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri

Son yıllarda sayıları hızla artan ve denizcilik sektörüne çalışan yetiştirme amaçlı ortaöğretim (meslek liseleri) ve yükseköğretim (meslek yüksekokulu, yüksekokul ve fakülteler) kurumları çoğalmıştır. Denizcilik eğitimi konusunda hizmet veren yükseköğretim kurum sayısının artmasına rağmen, müfredatlarda limancılık sektörüne yönelik ders sayısının azlığı dikkat çekmektedir. Müfredatlarda yer alan limancılık ders içeriklerinde limanların işlevleri, liman yapısı ve yük elleçleme ekipmanları, limanlarda taraflar ve paydaşlar, yük, gemi ve ekipman türleri, liman tasarımının ekonomisi ve yük, gemi ve ekipman türleri, liman tasarımının ekonomisi ve liman içi yerleşim, liman trafik kontrolü, liman lojistik hizmetleri, yük elleçleme verimliliği, dokümantasyon ve düzenlemeler, liman yönetimi ve organizasyonu, liman pazarlaması, liman finansmanı, insan kaynakları yönetimi üzerinde durulmaktadır. Türkiye’de hali hazırda verilen limancılık faaliyetlerini içeren eğitimler denizcilik fakülteleri, mühendislik fakülteleri ve işletme fakültelerinde Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi, Deniz Ulaştırma Mühendisliği gibi lisans programlarında verilmektedir. Deniz ve Liman İşletmeciliği ve Deniz

Ulaştırma ve İşletme bölümleri Denizcilik Yüksekokulu bünyelerinde eğitim programı olarak faaliyet göstermektedir. Yükseköğrenim düzeyinde liman çalışmalarında kalifiye personelin yetişmesini sağlayacak eğitim programı eksikliğinden söz edilebilir. Bu açıdan denizcilik ve limancılık sektörüne eğitilmiş çalışma gücü sağlayan fakülte ve yüksekokulların yanı sıra liman hizmetlerinin daha hızlı, daha verimli ve daha ekonomik olarak gerçekleşmesinde rol üstlenecek vasıflı ara eleman ihtiyacını karşılayacak eğitim-öğretim kurumlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Çetin ve Arabelen, 2012:79-82).

Limancılık sektöründe mesleki eğitim belgesine sahip vasıflı eleman çalıştırma zorunluluğu “Tehlikeli ve Çok Tehlikeli Sınıfta Yer Alan İşlerde Çalıştırılacakların Mesleki Eğitimlerine Dair Yönetmelik” gerekliliklerindendir ve çalışan işe alınmadan önce, mesleki eğitime tabi tutulmaları zorunludur. İlgili Yönetmelik 4 üncü maddesinde Mesleki eğitim kavramı *“Örgün veya yaygın eğitim yoluyla bireyleri mesleğe hazırlamak, meslek sahibi olanların mesleklerindeki gelişimlerini ve yeni mesleklere uyumlarını sağlamak amacıyla gerekli bilgi, beceri, tavır ve değer duygularını geliştiren ve bireylerin fiziki, sosyal, kültürel ve ekonomik yeteneklerinin gelişim sürecinin bir plan içerisinde yürütülmesini sağlayan eğitim”* şeklinde tanımlanmıştır.

Bu kapsamda çalışanlara, gerekli koşulları sağlayarak Milli Eğitim Bakanlığı ile protokol imzalayan kuruluşlarca, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nce hazırlanan Tehlikeli ve Çok Tehlikeli İşlerde Liman İşletme Saha Çalışanı Modüler Programı kapsamında modül programları İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı ve Liman Saha Uygulamaları olan ve her modül için verilen 40’ar saatlik bir eğitim ve değerlendirme süreci sonucunda hak edenlere mesleki eğitim belgesi verilmektedir. Eğitimciler arasında liman işletme eğitimi almış ve tercihen sektörde deneyim sahibi olan kişilerin yer alma zorunluluğu, genel olarak eğitim veren kuruluşların limanlarda çalışan kişileri eğitici olarak seçmesi ve eğitim kurumlarının limancılık faaliyeti verilen il ve ilçelerde konumlanmasını sağlamıştır. Eğitim programı içeriklerinin genel çerçevesinin belirlenmiş olmasına karşın; eğitimlerde değinilecek konuların o bölgede bulunan limanların faaliyet gösterdiği alanlara uygun olarak hazırlanacağı aşıkardır. Dolayısıyla mesleki eğitim belgesi sahibi olan personellerin liman işletmesi tarafından faaliyet gösterdikleri alana uygun eğitimlere tabi tutulması büyük önem taşımaktadır.

MYK (Mesleki Yeterlilik Kurumu) tarafından işgücünün mesleki yeterliliğinin akredite olması, kalite güvencesinin sağlanması açısından örgün eğitim almadan mesleği öğrenen kişilerin bilgi ve becerilerini belgelendirme imkanının verildiği, yetkilendirilmiş kuruluşlarca ölçme ve değerlendirme merkezlerinde yapılan teorik ve uygulamalı sınavlar sonucunda belgelendirildiği ve alınan belgelerin ulusal ve uluslararası düzeyde geçerliliğinin sağlandığı, sistem olan ulusal mesleki yeterlilik sisteminde limanlarda yapılan iş ve işlemlere ilişkin hazırlanan meslek standartları: Liman Operasyon Müdürü, Forklift Operatörü, Liman Operasyon Planlamacısı, Liman Saha İstif Makineleri Operatörü, Liman Vinç Operatörü ,Liman Operasyon Planlamacısı, İşaretçi, Araç Yükleme Operatörü, Liman Operasyon Elemanı (Puantör), Liman Pompa ve Tank Saha Operatörü, Kapı/Kantar Görevlisi, Liman Operasyon Müdürü, Terminal Çekici Operatörü, Ambar ve Antrepo Şefi, Liman Terminal Şefi, Mobil Vinç Operatörü pozisyonları için hazırlanmıştır (MYK,2022).

Bu meslek standartlarında Meslek tanımları, bu meslekte çalışan kişilerden beklentiler, sınav ve değerlendirme için başarı ölçütleri gibi kavramlardan bahsedilmektedir ve Limancılık meslek standartları Türkiye Liman İşletmecileri Derneği ve MYK arasındaki protokol gerekliliklerine uygun olarak hazırlanmıştır.

11 Kasım 2018 tarihli, 30592 sayılı ve 03 Ekim 2019 tarihli, 30907 sayılı Resmî Gazetelerde yayımlanan Tebliğler ile MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu olan limancılık sektörü meslekleri ise:

- 15UY0218-2/01 İşaretçi
- 12UY0088-3/04 Liman Forklift Operatörü
- 13UY0170-3/02 Liman Kuru Yük Operasyon Elemanı (Puantör)
- 15UY0220-4/01 Liman Operasyon Planlamacısı
- 12UY0063-3/04 Liman Pompa ve Tank Saha Operatörü
- 17UY0268-3/01 Liman Rubber-Tired Gantry Operatörü
- 12UY0064-3/04 Liman Saha İstif Makineleri Operatörü

- 17UY0269-3/01 Liman Ship to Shore Gantry Operatörü
- 12UY0061-3/04 Mobil Vinç Operatörü (Mobil Harbour Crane, Sahil ve Gemi Vinci) olarak belirlenmiştir.

Bu belgelendirme hizmetleri Türkiye Liman İşletmecileri Derneği bünyesinde MYK tarafından akredite edilmiş sınav ve belgelendirme hizmeti vermek üzere kurulan Kariyer Port Personel Belgelendirme Merkezi tarafından gerçekleştirilmektedir.

13.07.2021 tarihinde Mesleki Yeterlilik Kurumu Başkanlık Makamı'nın 2963 sayılı kararı ile Mobil Vinç Operatörü (Mobil Harbour Crane, Sahil ve Gemi Vinci), 17UY0268-3 Liman Rubber-Tired Gantry Operatörü, 17UY0269-3 Liman Ship to Shore Gantry Operatörü ulusal yeterliliklerinde yer alan “Yeterlilik Sınavına Giriş Şart(lar)ı” bölümünde düzenleme yapılmış sınavlara giriş şartı olarak bireylerin yeterlilikte yer alan öğrenme çıktılarını/kazanımlarını içeren bir eğitim programını tamamlaması ya da ilgili mesleği 2 yıl icra ettiğini kanıtlaması talep edilmiştir. Bu durum ise ilgili konularda onaylanmış eğitim veren kurumların bulunmaması mesleğe yeni başlamak isteyenlerin önünde engel oluşturmaktadır.

Limanlarda iş güvenliği eğitimleri içinde değerlendirilen bir diğer eğitim konusu ise tehlikeli maddelerin elleçlenmesi faaliyetlerinin güvenli yapılması hususunu içeren Deniz Yoluyla Taşınan Tehlikeli Yüklere İlişkin IMDG kod eğitimleridir. İlgili eğitimler, 22 Ocak 2016 tarih 29601 sayılı Resmi gazetede bazı değişiklikler yapılarak tekrar yayınlanan “Deniz yoluyla Taşınan Tehlikeli Yüklere İlişkin Uluslararası Kod Kapsamında Eğitim ve Yetkilendirme Yönetmeliği”ne uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Bu eğitime ilişkin saatler yine liman tesislerinde yapılan iş ve işlemlere uygun olarak değişiklik göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

LİMAN İŞLETMELERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. Araştırma Bulguları

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, limancılık sektöründe iş sağlığı güvenliği kültürünün temelini oluşturan ve işletme verimliliğinde genellikle göz ardı edilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkinliğinin çeşitli değişkenlere bağlı olarak değerlendirilmesidir.

İş güvenliği kültürünün oluşması ve işletmelerin iş kazalarının sonuçlarından en az düzeyde etkilenebilmesi için yetkin, eğitilmiş personel istihdam etme ve eğitimlerin sürekliliğin sağlanması diğer sektörlerde olduğu gibi limancılık sektör faaliyetlerinde de önem kazanmıştır. Gerçekleştirilen iş güvenliği eğitimlerinin personelde değişkenlere bağlı olarak yarattığı etkiyi anlayabilmek, eğitimlerin personelin çalışma hayatındaki karşılığını bulabilmeyi ve sonuçlarını gözlemleyebilme olanağını sağlamaktadır. Bu nedenle de İSG eğitimlerinin geliştirilmesine katkı sağlamak, sorunlu yanları varsa onları tespit etmek, eksik ve zayıf yönlerin belirlenip bu alanlarda iyileştirmeler yapabilmek için nicel veya nitel yöntemler kullanılarak sürekli değerlendirilmeleri faydalı olacaktır.

Tez kapsamında yapılan araştırma ile limancılık sektör faaliyetlerinde İSG eğitim etkinliğinin ölçümünde, sektörde çalışanlara anket ile yöneltilen ifadelerle “kesinlikle katılmıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” arası 5’li likert ölçeği ile seçim yaptırılarak analiz edilebilir sayısal veriler elde etmek ve elde edilen verileri nicel olarak analiz etmek amaçlanmıştır.

4.2. Veri Toplama ve Analiz Yöntemleri

Limancılık sektör faaliyetlerinde iş güvenliği eğitimlerinin etkinliği değerlendirilirken, literatürde en çok kullanılan analiz yöntemi olan Likert ölçeği yöntemi ile birden çok Likert-tipi sorunun analiz aşamasında bu soruların ortalama (birleştirilmiş) değerlerini kullanmak amaçlanmıştır.

Tablo 6. Likert'in tezinde kullandığı 5 seçenekli ölçüm sistemi (Turan, Şimşek ve Aslan 2015; 30)

Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

Araştırmada veri toplamak amacıyla, yukarıdaki ölçeğe uygun olarak anket formları hazırlanmış ve Türkiye’de faaliyet gösteren 5 özel liman işletmesinde 190 çalışan arasında 10.12.2021 ile 09.04.2022 tarihleri arasında anket çalışması gerçekleştirilerek, liman çalışanlarının aldıkları iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkinliği konusundaki algısal memnuniyet düzeyleri değerlendirilmiştir. Anketlerin uygulanmasında Google forms dan yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Excel ve SPSS (Versiyon 24.0) programları yardımıyla çözümlenmiş ve sonuçlar betimsel istatistik ve çapraz tablolar halinde sunularak yorumlanmıştır. Değişkenlerin analizinde, Pearson Korelasyon yöntemi kullanılmıştır.

Anketin güvenilirlik oranına bakıldığında ise, Cronbach Alfa test sonuçlarına göre anket sorularının güvenilirlik düzeyinin % 96,4 oranında yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Cronbach Alfa test verilerine göre güvenilirlik analizi

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	Number of Items
,964 (%96,4)	,965	34

4.3 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Evreni

Araştırma evreni olarak, 5 farklı liman işletmesi seçilmiştir. Araştırmada Liman işletmelerinde uygulanan iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi kapsamında, yapılan nicel ölçekli anket ile liman çalışanlarının aldıkları iş güvenliği eğitimleri konusunda algıladıkları etkinlik ve yeterlilik düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Anket soruları, Türkiye’de İSG eğitimleriyle ilgili mevcut yasal düzenlemelerde yer alan yükümlülükler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Araştırma örneklemini seçilirken limanlardaki iş güvenliği uzmanları ile görüşülmüş ve çalışanlara ulaşabilmek için gerekli bilgiler alınmış olup, çalışma süresi boyunca ankete katılma şartı taşıyan çalışanlara İş Güvenliği Uzmanı ile birlikte ulaşılmış ve anketler uygulanmıştır.

Araştırmanın en önemli sınırlılığı ise, anketlerin uygulandığı süre boyunca hayatımızın içerisinde bulunan küresel salgın hastalık nedeni ile önceden görüşme sağlanıp, anket uygulamamıza izin verilen liman işletmelerinde bu süreç içerisinde çalışmanın uygulanmasını sağlıklı bulmadığından vazgeçilmiş olmasıdır. Salgın hastalığın bulaşıcılık özelliğinin yüksek olması nedeniyle yüz yüze görüşmelerin sağlıklı olmayacağından yeterli sayıda katılımcıya ulaşamamış anketler online formlar ile tamamlanmıştır.

4.4 Araştırma Bulguları Ve Analiz Sonuçları

4.4.1 Ankete Katılanların Demografik ve İşyeri Özellikleri ile İlgili Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacı ile katılımcılara yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni hali, eğitim durumları ile görevleri gibi eğitimlerin demografik değişkenlerde yarattığı algıları ölçmek için çeşitli sorular sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki tablolarda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Tablolarda araştırmaya katılanların demografik verileri frekans, yüzde ve geçerli yüzde olarak verilmiş ve bu kapsamda yorumlanmıştır.

Tablo 8. Ankete katılanların demografik analizi

	Frekans (N)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
<i>Katılımcıların Cinsiyeti</i>			
Kadın	12	6,8	6,8
Erkek	178	93,2	93,2
<i>Katılımcıların Medeni Durumları</i>			
Evli	119	66,11	66,11
Bekâr	71	33,89	33,89
<i>Katılımcıların Yaşı</i>			
18-25	21	11,1	11,1
26-35	62	32,6	32,6
36-45	71	37,4	37,4
46 ve üzeri	36	18,9	18,9
<i>Katılımcıların Eğitim Durumları</i>			
İlköğretim mezunu	45	23,7	23,7
Ortaöğretim mezunu	76	40,0	40,0
Önlisans mezunu	37	19,5	19,5
Lisans Mezunu	26	13,7	13,7
Yüksek Lisans ve Üzeri	6	3,2	3,2
<i>Katılımcıların görevi</i>			
Saha Elemanı	57	30,2	30,2
Operatör	37	19,0	19,0
Puantör	32	16,9	16,9
Kayıt Memuru	22	11,6	11,6
Şef/Amir	14	7,4	7,4
Diğer	28	14,8	14,8
TOPLAM	190	100,0	100,00

Araştırmaya katılanların cinsiyet dağılımına bakıldığında, araştırmada belirlenen evrenin %93,2'sini (178 kişi) erkek katılımcılar, %6,8'ini ise (12 kişi) kadın katılımcıların oluşturduğu gözükmemektedir. Cinsiyet açısından dengeli bir dağılım değildir. Çalışmaya katılanların tamamını erkeklerin oluşturması, limancılık sektöründe kadın istihdamının düşük olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılanların medeni durumlarına bakıldığında, katılımcıların %66,11'i (119 kişi) evli, %33,89'u (71 kişi) bekâr seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların yarısından çoğu evlidir. Medeni durumlarına göre iş güvenliği eğitimlerine bakış açılarında farklılık olup olmadığı ölçekli sorular bazında değerlendirilecektir.

Araştırmaya katılanların yaş durumları incelendiğinde %11,11'i (21 kişi) 18-25 arası yaş grubunda yer almakta, %32,6'sı (62 kişi) 26-35 yaş grubunda yer almakta, %37,4'ü (71 kişi) 36-45 yaş grubunda yer alırken, 46 yaş ve üzeri grup ise araştırmaya katılanların %18,9'unu (36 kişi) oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına bakıldığında %23,7'si (45 kişi) ilkokul mezunu, %40'ı (76 kişi) ortaöğretim mezunu, %19,5'i (37 kişi) ön lisans mezunu, %13,7'si (26 kişi) lisans mezunu ve son olarak %3,2'si (6 kişi) ise yüksek lisans mezunu katılımcılardan oluşmaktadır.

Katılımcıların görev dağılımı ise; %30 (57 kişi) Saha Elemanı, %19(37 kişi) Operatör, %17 (32 kişi) Puantör, %11 (22 kişi) Kayıt Memuru, %7 (14 kişi) Şef/Amir pozisyonunda, %15 (28 kişi) diğer pozisyonlar olarak gerçekleşmiştir.

Aşağıdaki tabloda ise, çalışanların toplam çalışma süreleri ile mevcut işinde çalışma süresi; firmanın alt işveren veya asıl işveren çalışanı olma durumları, işyerlerinde İSG Birimi olup olmadığı veya varlığından bilgi sahibi olup olmadıkları ile mevcut işyerlerinde iş kazası geçirip geçirmediikleri ile geçirilen iş kazası soruları sorularak, bu değişkenlere bağlı olarak çalışanların iş güvenliği eğitimleri etkinliğini ölçmeye yönelik sorulan sorulara verdikleri cevaplar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Tablo 9. Çalışma yılı, iş kazası, işveren özellikleri verileri

Toplam çalışma yılı			
1 yıldan az	4	2,1	2,1
1-5 yıl	25	12,7	12,7
6-10 yıl	52	27,5	27,5
11 yıl ve üzeri	109	57,7	57,7
Mevcut işinde çalışma yılı			
1 yıldan az	25	12,7	12,7
1-5 yıl	68	35,3	35,3
6-10 yıl	62	32,6	32,6
11 yıl ve üzeri	35	18,4	18,4
Çalıştığı firmanın niteliği			
Asıl İşveren	162	85,6	85,6
Altişveren	28	14,4	14,4
İSG Birimi varlığı			
Hayır	16	8,6	8,6
Var 1 kişi	52	27,5	27,5
Var 2 kişi	44	23,1	23,1
Var 3 kişi	56	29,5	29,5
Var 4 kişi	18	9,1	9,1
Var 5 kişi	4	2,2	2,2
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası			
Hayır	141	74,6	74,6
1 iş kazası	40	21,1	21,1
2 iş kazası	6	3,2	3,2
3 iş kazası	3	1,1	1,1
TOPLAM	190	100,0	100,0

Ankete katılanların toplam mesleki deneyimlerine bakıldığında ise, toplam çalışma yılı 1 yıldan az olan çalışanların oranı %2,1 (4 kişi), 1 ile 5 yıl arası çalışanlar %12,7 (25 kişi), 6 ile 10 yıl arası çalışanlar %27,5 (52 kişi) ve 11 yıl ve üzeri çalışanların ise %57,7 (109 kişi) olduğu görülmektedir. Toplam çalışma yılı 11 yıl ve üzeri olan çalışanların tüm çalışanların sayısının %57,7'si olması ile limancılık sektöründe işe alımlarda çalışma deneyimi fazla olan kişilerin tercih edildiği sonucuna varılabilir.

Ankete katılanların mevcut işlerinde çalışma yıllarına bakıldığında; mevcut işinde çalışma yılı 1 yıldan az olan çalışanların oranı %12,7 (25 kişi), 1 ile 5 yıl arası çalışanlar %35,3 (68 kişi), 6 ile 10 yıl arası çalışanlar % 32,6 (62 kişi) ve 11 yıl ve üzeri çalışanların ise %18,4 (35 kişi) olduğu görülmektedir. Ankete katılanların %50'si mevcut işlerinde 6 yıldan fazla süredir çalışmaktadır.

Çalışılan firmanın niteliğine bakıldığında ise %85,6'sı (162 kişi) asıl işveren şirketinde %14,4'ü ise altışveren şirketlerinde çalıştığı görülmektedir.

Çalıştığı firmalarda iş sağlığı ve güvenliği birimi varlığına bakıldığında ise, İSG birimi varlığına Hayır cevabını verenler %8,6 (16 kişi), İSG biriminde 1 kişi olduğunu söyleyenler %27,5 (52 kişi), 2 kişi olduğunu söyleyenler %23,1 (44 kişi), 3 kişi olduğunu söyleyenler %29,5 (56 kişi), 4 kişi olduğunu söyleyenler %9,1 (18 kişi), 5 kişi olduğunu söyleyenler ise %2,2 (4 kişi) olarak belirlenmiştir. Liman işletmelerinde farklı uygulamaların olması, yasal mevzuatta yer alan kişi sayısına uygun olarak İş güvenliği birim çalışanlarının atanabiliyor olması, firma bünyesinde veya dış hizmet yoluyla iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin alınabiliyor olması ve / veya firmaların iş sağlığı güvenliği kültürüne bakış açılarının farklı olması gibi faktörlerin etkileri ile açıklanabilir.

Mevcut işyerlerinde 1 iş kazası geçirenlerin oranı %21,1 (40 kişi), 2 iş kazası geçirenlerin oranı %3,2 (2 kişi), 3 iş kazası geçirenlerin oranı %1,1 (3 kişi), iş kazası geçirmeyenlerin oranı ise %74,6 ile 141 kişidir.

4.4.2 Katılımcıların İSG Eğitimlerinin Etkinliği ile ilgili Sorulara Verdikleri Yanıtların, Frekans Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapmaları

Katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların Cronbach Alfa test sonuçları **Ek 1. Tablo 10.**'da ele alınmıştır.

Tablo değerlerine bakıldığında; “İSG ile ilgili sertifikalarının olması kişilerin işe alım sürecinde bir avantajdır”, “İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim” ve “İSG temel eğitimi dersleri arasındaki molaların süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum” sorularına “kesinlikle katılmıyorum” cevabını verenlerin yüzdesi en yüksek oranda çıkmıştır. Yine “İSG eğitmenlerinin eğitim konusunda bilgili ve yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna “Kesinlikle Katılıyorum.” cevabını verenlerin yüzdesi en yüksek oranda çıkmıştır.

Anket cevapları ortalamalarına göre ise, “İSG ile ilgili sertifikalarının olması kişilerin işe alım sürecinde bir avantajdır” sorusu en düşük ortalama ile ankete katılanların en çok kararsız kaldıkları soru olduğu bu da İSG eğitim sertifikalarının işe alım sürecine etkili olduğu hususunda çalışanların kararsız düşünceye yakın olduğunu göstermektedir. Yine “Aldığım İSG eğitimleri doğrultusunda iş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum” sorusu en yüksek ortalama ile ankete katılanların en çok fikir birliğine vardığı konu olmuştur.

4.4.3 Değişkenler Arası Korelasyon Matrisleri

Korelasyon analizi iki veya daha fazla değişken arasında bir ilişkinin olup olmadığı şayet ilişki varsa bu ilişkinin şiddetini ortaya koyan bir istatistiki analizdir. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 ($-1 \leq r \leq +1$) arasında değişen değerler almakla birlikte, korelasyon kat sayılarında 0,00 ile 0,25 arası değer ‘çok zayıf’, 0,26 ile 0,49 arası değer ‘zayıf’, 0,50 ile 0,69 arası değer ‘orta’, 0,70 ile 0,89 arası değer ‘yüksek’, 0,90 ile 1,00 arası değer ise ‘çok yüksek’ olduğu ifade edilir. Korelasyon katsayısının pozitif olması değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu, negatif olması ise ters yönlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Anket sorularının her biri, SPSS (Versiyon 24.0) programı yardımıyla karşılıklı olarak Pearson Korelasyon analizi ile test edilmiştir ve **Ek 2. Tablo 11.** Katılımcıların Anket Sorularına verdikleri cevapların birbirleriyle korelasyonları tablosu ile ele alınmıştır. Bununla birlikte, aralarında anlamlı bir ilişki bulunamayan değişkenlere ait sonuçlar tez kapsamına alınmamış, ancak aralarında anlamlı, güçlü veya zayıf korelasyon katsayısına sahip olan değişkenlerden bir korelasyon matris tablosu oluşturularak yorumlanmıştır.

Korelasyon matrislerine baktığımızda “İşyerimde İSG eğitimleri yapılmadan işbaşı yapılmasına izin verilmez” sorusu ile “İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusu (0,721) ve “İşyerinde İSG eğitimi güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir” sorusuna (0,652) verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Ankete katılanlar arasında limancılık sektöründe İSG eğitimleri yapılmadan işbaşı yapılmasına izin verilmemesi; çalışanlarda İSG eğitimlerinin işyerlerinde önemli olduğu ve İSG eğitimi konusunda güncel gelişmelerin takip edilmesi ile bağlantı olduğu düşüncesini desteklediği olarak yorumlanabilir.

“İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusu ile “İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir” (0,606) ve “İSG eğitimleri, iş güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır” sorusuna (0,664) verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon vardır. Katılımcılar, limancılık sektöründe İSG eğitimlerinin büyük önem taşıması hususunu; İSG eğitimi konusunda güncel gelişmelerin takip edilmesi ile İSG eğitimlerinin farkındalık yarattığı hususları ile bağdaştırmaktadır. “İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusu ile “Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda iş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum” sorularına (0,298) verilen cevaplar arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon görülmektedir. Bu da işyerinde verilen İSG eğitimlerinin önemseniyor olması ile çalışanların aldıkları İSG eğitimleri doğrultusunda kendilerini başarılı bulmaları arasında zayıf bağlantı bulduklarını gösterir.

“İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir” sorusu ile “İşyerimde İSG eğitimi belirli periyotlarla tekrarlanır” sorusuna (0,63) verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olması ise

limancılık sektöründe İSG eğitimlerinin belirli periyotlarda yapılması İSG eğitimi konusunda güncel gelişmelerin takip edildiği düşüncesine sebep olmaktadır.

“Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar” sorusu ile “İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” (0,613) , “İSG eğitimleri, uygun konfor sağlanmış dersliklerde yapılır”(703) ve “Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir” sorularına(0,723) verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Katılımcılar arasında limancılık sektöründe İSG eğitimlerinin uygun konfor sağlanan dersliklerde yapılması üst yönetim tarafından desteklenerek önemsendiği düşüncesini oluşturduğu görülmüştür. “Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar” sorusu ile “Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum” soruları (0,293) arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. Uygulama pratikleri ile eğitimlerin verilmesinin daha yararlı olacağını düşünenler, üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağladığını daha az düşünmektedir.

“İSG eğitimleri, uygun konfor sağlanmış dersliklerde yapılır.” sorusu ile “Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir” (0,621), ve “İSG temel eğitimi dersleri arasındaki molaların süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum.” (0,606) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Limancılık sektöründe İSG eğitimlerinin uygun konfor sağlanmış dersliklerde yapılması yönetimin eğitimlere büyük önem vermesi ve eğitimler arasındaki molaların yeterli olması arasında bağlantı olduğu düşüncelerini desteklediği olarak yorumlanabilir.

“Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir” sorusu ile “İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” (0,644) ve “İSG temel eğitimi dersleri arasındaki molaların süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum.” (0,686) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Ankete katılanlar arasında limancılık sektöründe yönetimin İSG eğitimlerine büyük önem verildiği düşüncesi temel eğitimler arasındaki molaların yeterli olması düşüncesi ile İSG eğitimlerinin önemli bulunduğu düşüncelerini desteklemektedir. Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir” sorusu ile “Aldığım İSG eğitimleri doğrultusunda İş

güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum”(0,186) soruları arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. Katılımcılar yönetimin İSG eğitimlerine büyük önem vermesi ile aldıkları eğitimler doğrultusunda kendilerini yeterli ve başarılı bulması arasında olumlu yönde fakat zayıf bir bağlantı olduğunu düşünmektedir.

“İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusu ile “Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum” (0,645) sorusuna verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Bu da ankete katılanlar arasında limancılık sektöründe İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğu düşüncesi ile eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin yeterli olduğu konusundaki düşüncesini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. “İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusu ile “Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum” (0,281) soruları arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. İSG temel eğitim derslerinin süre açısından yeterli bulan katılımcılar; eğitimlerin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleşmesinin yararlı olacağını daha az düşünmektedir.

“Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum.” sorusu ile “İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır” (0,285) soruları arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. İSG eğitimlerinde kullanılan görsel içeriğin yeterli olduğu düşüncesine sahip olanlar ile eğitimler sayesinde iş kazalarının azaldığını düşünenler arasında zayıf bağlantı vardır.

“İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır” sorusu ile “İSG eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır” (0,613) ve “İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir.”(0,649) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Bu da ankete katılanlar arasında limancılık sektöründe İSG eğitimlerinde öğrenilen bilgilerin sosyal hayat için de yararlı olduğu düşüncesi ile eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin yeterli olduğu ve eğitimlerin

iş güvenliği hakkında farkındalık yarattığı düşüncelerinin birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. “İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır” sorusu ile “Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum” (0,241) soruları arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. İSG eğitim derslerinde öğrendikleri bilgilerin sosyal hayat için de farkındalık yarattığını düşünenler ve eğitimler sonrası kendisini iş güvenliğinde yeterli ve başarılı bulanlar arasında zayıf bağlantı bulunmaktadır.

“İSG eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır” sorusu ile “İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir”(0,612),“Tamamlamış olduğum İSG temel eğitimi sağlık ve güvenlik konularında farkındalığımı artırdı”(0,625) ve “İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır” (0,619) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. İSG eğitimin İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık oluşturduğunu düşünenler, eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin yeterli olduğunu, tamamlanmış olduğu eğitimlerin iş güvenliği hakkında farkındalık yarattığı ve iş güvenliği eğitimlerini sayesinde iş kazalarının azaldığını düşünmektedir.

“İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir” sorusu ile “İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” (0,599) ve “İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.”(0,649) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. İSG eğitimlerinde kullanılan görsellerin çalışma anında personelin aklına gelmesi ile işyerinde İSG eğitimlerine büyük önem verildiği düşüncesi iş güvenliği eğitimlerinde öğrenilen bilgilerin sosyal hayat için de önemli olduğu düşüncelerini desteklemektedir. “İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir” sorusu ile “Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum” (0,293) soruları arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. İSG eğitimlerinde kullanılan görsellerin personel çalışırken akıllarına gelen kişiler ile eğitimler sonrası kendisini iş güvenliğinde yeterli ve başarılı bulanlar arasında zayıf bağlantı bulunmaktadır.

“Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum” sorusu ile “İSG eğitimlerinde görsel deneyimin (iş kazası, yaralanma videolarının izletilmesinin) eğitime katkısı olduğunu düşünüyorum.” (0,606) ve “İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm.” (0,569) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Limancılık sektöründe temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ile daha faydalı olacağını ve görsel deneyimin eğitime katkısı olduğunu düşünenler, eğitimler sonrası ailesinin güvenliği için evinde önlem alması gerektiğini düşünmektedir.

“İSG eğitimlerinde görsel deneyimin (iş kazası, yaralanma videolarının izletilmesinin) eğitime katkısı olduğunu düşünüyorum” sorusu ile “İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir” (0,618) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. İSG eğitimlerinde görsel deneyimin eğitime katkısı olduğunu düşünen kişiler, İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları aklına geldiğini söylemektedir. “İSG eğitimlerinde görsel deneyimin (iş kazası, yaralanma videolarının izletilmesinin) eğitime katkısı olduğunu düşünüyorum” sorusu ile “İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır” (0,292) soruları arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. İSG eğitimlerinde görsel deneyimin izletilmesinin eğitime katkısı olduğunu düşünen kişiler ile İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi için görüşlerinin her zaman dikkate alındığını düşünenler arasında zayıf bağlantı bulunmaktadır.

“İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim” sorusu ile “Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.” (0,175) soruları arasında ise pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. İSG eğitimi ile birlikte yaptığı bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığını düşünen kişilerin aldıkları eğitimler sonunda kendilerini yeterli ve başarılı bulma durumu arasında zayıf bağlantı vardır.

“Tamamlamış olduğum İSG temel eğitimi sağlık ve güvenlik konularında farkındalığımı artırdı” sorusu ile “ Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış

açımında değişiklikler oldu”(0,703) ve “İş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının eğitim sonrası belirli periyotlarla bizimle paylaşılması faydalı olur.”(0,65) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Limancılık sektöründe tamamlamış oldukları İSG eğitimlerinin sağlık ve güvenlik yönünden farkındalığını arttırdığını düşünenler, eğitimlerde kullanılan kısa videoların belirli periyotlarla çalışanlarla paylaşılmasının yararlı olduğunu ve eğitimlerin tehlike ve risklere bakış açısında değişiklik yarattığı düşüncesini de taşımaktadır.

“İş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının eğitim sonrası belirli periyotlarla bizimle paylaşılması faydalı olur” sorusu ile “İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.” (0,568) ve “İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır.” (0,645) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Bu durum iş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının belirli aralıklarla paylaşılmasının yararlı olacağını düşünenlerin, İSG eğitimleri sayesinde iş kazalarının azaldığını ve İSG eğitim derslerinde öğrendiklerinin sosyal hayatları için de faydalı olduğunu düşündükleri olarak yorumlanabilir.

“İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır” sorusu ile “ Tamamlamış olduğum İSG temel eğitimi sağlık ve güvenlik konularında farkındalığımı artırdı.” (0,605) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. İş güvenliği eğitimleri sayesinde iş kazalarının azaldığını düşünenlerin, aldıkları temel İSG eğitimlerinin farkındalıkları arttırdığını düşündükleri görülmüştür.

“İSG eğitimini tamamladıktan sonra, yaptığımız çalışmalardaki güvensiz durumları ivedi olarak işverenimle paylaşmanın önemini anladım” sorusu ile “Aldığım İSG eğitimleri doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.” (0,268) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde zayıf bir korelasyon olduğu görülmektedir. İş güvenliği eğitimlerini tamamladıktan sonra yapılan çalışmalarda güvensiz durumları işverenlerle paylaşmanın önemini anlayanların aldıkları eğitimler sayesinde kendilerini yeterli ve başarılı buldukları düşüncesi arasında zayıf bağlantı vardır.

“İSG eğitimini tamamladıktan sonra işyerimde daha önce fark etmediğim tehlike ve riskler olduğunu gördüm” sorusu ile “Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.” (0,29) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde zayıf bir korelasyon olduğu görülmektedir. Bu da ankete katılanlar arasında Limancılık sektöründe iş güvenliği eğitimlerini tamamladıktan sonra daha önce fark etmediği risk ve tehlike olduğunu düşünenlerin aldıkları eğitimler sayesinde kendilerini yeterli ve başarılı bulanlar arasında zayıf bağlantı olduğunu gösterir.

“İSG temel eğitimi derslerinin konu içeriklerinin anlaşılabilir olduğunu düşünüyorum” sorusu ile “Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açımda değişiklikler oldu.” (0,626) sorularına verilen cevaplar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. İş güvenliği temel eğitim derslerinin konu içeriklerinin anlaşılabilir olduğunu düşünenler, aldıkları temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere bakış açısında değişiklik olduğunu düşünmektedirler.

Anket sorularını en çok etkileyen soruların ise, “İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim” ve “Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.” olduğu, bu sorular değiştiğinde korelasyon matrislerinin değişeceği görülmüştür.

4.4.4 Katılımcıların Demografik Dağılımları, İşyeri Özellikleri, Yaşadıkları İş Kazaları İle Ölçekli Anket Sorularına Verdikleri Cevapların Çapraz Tablolar İle Karşılaştırmalı Analizi

Katılımcıların demografik dağılımları, işyeri özellikleri, yaşadıkları iş kazaları ile ölçekli anket sorularına verdikleri cevapların çapraz tablolar ile karşılaştırmalı analizi tüm anket verilerine uygulanmış, anket sonucu aralarında anlamlı ilişkiler tespit edilen değişkenler bu bölümde incelenmiştir.

190 kişi ile yapılan anket sonuçlarına göre **Ek 3. Tablo 12.** Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası sayısı ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tablosu oluşturulmuştur.

Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası sayısı hiç iş kazası geçirmeyenlerin oranı %74,6 olarak belirtilmiştir. Ankete katılanlar arasında iş kazası geçirme oranının düşük olması limancılık sektör faaliyetinde iş güvenliği kültürünün oluşturulması için yapılan çalışmaların geçmişinin diğer sektörlere oranla daha eskiye dayandığı ve limancılık sektör faaliyetlerinde iş güvenliğine büyük önem verilmesi ile açıklanabilir. Ankete katılanlardan bir iş kazası geçiren kişilerin ortalaması %21, iki kez iş kazası geçiren kişilerin ortalaması %3,2 ve üç iş kazası geçiren kişiler ise üç kişi ile %1,1 oranındadır.

Mevcut işyerinde üç kez İş Kazası geçiren üç kişiden ikisi mevcut işinde 1-5 yıl arasında çalışıyor olduğunu, bir tanesi ise 6 -10 yıl arasında çalışıyor olduğunu belirtmiştir. Mevcut işyerindeki deneyimleri 1-5 arasında olup 3kez iş kazası geçiren 2 kişi ile ilgili olarak iş güvenliği konusunda ve çalışma ortamları ile ilgili bilgi sahibi olmama, çalışma ortamlarındaki ve /veya yöntemlerindeki kazaya sebep olan etkenlerin iyi araştırılmamış ve çözümlenmemiş olması, personellerin tehlikeli hareket gerçekleştirmeye yönelik eğilimleri sebep olarak gösterilebilecekken, mevcut işinde 6-10 yıl arası çalışan personelin 3 kez iş kazası geçirmiş olmasının bu nedenlere ek olarak çalışma ortamının ve çalıştığı alanın kendisine uygun olup olmaması, bu niteliğin gerekliliklerine sahip olmama durumu da araştırılması gereken bir konudur. Mevcut işyerinde 2 kez İş Kazası geçiren 6 kişiden 2'si mevcut işinde 1-5 yıl arasında çalışıyor olduğunu, 3 tanesi ise 6 -10 yıl arasında çalışıyor olduğunu, 1 tanesi ise 11 yıl ve üzeri mevcut işinde çalışıyor olduğunu belirtmiştir. 2 iş kazası geçirenlerin %50'si mevcut işinde 1-5 yıl arası çalışmaktadır. Mevcut işyerinde 1 kez İş Kazası geçiren 40 kişiden 6 tanesi mevcut işinde 1 yıldan az süredir çalışıyor olduğunu, 13 tanesi mevcut işinde 1-5 yıl arasında çalışıyor olduğunu, 12 tanesi ise 6 -10 yıl arasında çalışıyor olduğunu, 9 tanesi 11 yıl ve üzeri mevcut işinde çalışıyor olduğunu belirtmiştir. Mevcut işinde iş kazası geçiren personellerin 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasındaki oranı %28,57 ile en yüksek dilimde yer alırken, 6-10 yıl arası çalışan personeller arasındaki oranı %26,22, 1-5 yıl arası çalışan personellerin yaşadığı kazalar arasındaki oranı %24,63'tür. 1 yıldan az çalışan personeller arasındaki oran ise %24 ile en düşük dilimde yer almıştır. Bu da işe yeni başlayan kişilerin dikkat seviyelerinin yüksek olması, işteki deneyimin artması ile ilerleyen yıllarda bazı iş güvenliği kurallarının çalışanlar tarafından göz ardı edilmeye başlanması ve sonucunda kaza geçirme oranının artması ile açıklanabilir. Mevcut işinde

1 yıldan az süreli çalışanlardan 19 kişi, 1-5 yıl arasında çalışanlardan 52 kişi, 6-10 yıl arasında çalışanlardan 45 kişi, 11 yıl ve üzeri mevcut işinde çalışanlardan 25 kişi hiç iş kazası geçirmemiştir. Toplam iş kazası geçirenler arasında 1 yıldan az çalışan personel oranı %12,2 oranı ile en düşük dilimde yer almaktadır.

Ankete katılanların %83'ü "İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır" sorusuna "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" cevabını vermiştir. Bu da büyük oranda ankete katılanların işyerinde İSG eğitimlerinin önemseniyor olduğunu düşündükleri anlamını taşır. İş kazası geçirenler arasında ise bu oran %83,67'dir. İş kazası geçiren personellerin çoğunluğu da işyerlerinde İSG eğitimlerinin önemsendiğini düşünmektedir. "Katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevabını verenler ise, katılımcıların %4,2'sini oluşturmaktadır.

"Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar" sorusuna verilen "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" cevapları ise ankete katılanların %67,9'unu oluşturmaktadır. %22,3'ü ise "kararsızım" yanıtını vermiştir. Bu da üst yönetimden iş güvenliğinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağladığı konusunda düşük oranda olumlu yönde bir düşünceye sahip olduklarını göstermektedir. %9,47 oranında ise "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevabı verilmiştir. İş Kazası geçirenler arasında ise "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevabını verenlerin oranı ise %10,2'dir. Bu da iş kazası geçirenler ve geçirmeyenler arasında üst yönetimin İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları kullandığı düşüncesi arasında anlamlı bir fark olmadığını ifade eder.

"Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir" sorusuna verilen "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" cevapları ise ankete katılanların %68,9'unu oluşturmaktadır. "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevabını verenlerin iş Kazası geçirenler arasında oranı ise %10,2'dir.

"İSG eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır" sorusuna %87,9 oranında "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" cevabı verilmiştir. İş kazası geçirenlerin %83,67'si ise İSG eğitimlerinin iş güvenliği konusunda farkındalık yarattığına "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" cevabını vermiştir.

“İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevapları ise ankete katılanların %80’ini oluşturmaktadır. İş kazası geçirenler arasında “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” cevabını verenlerin oranı ise %12,24’tür.

“İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim.” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ankete katılanlar arasında %75,79 olarak belirtilmiştir. İş kazası geçirenler arasında eğitimler sonrası yeterli güvenlik önlemini almadığını düşünenlerin oranı %79,59’dur.

“İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı %86,31’dir. İş kazası geçirenler arasında bu oran ise %85’tir. Bu yüksek oran ile hem iş kazası geçirmiş hem de hiç iş kazası yaşamamış katılımcılar arasında İSG eğitimlerinin iş kazalarını azalttığına dair yaygın bir düşünce hakimdir.

“İSG eğitimlerinden sonra, kendimin ve çalışma arkadaşlarımda güvenliğini tehlikeye atmadan çalışmak zorunda olduğumu anladım” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı %88,9 iken, iş kazası geçirenler arasında bu oran %91,8’dir. İş kazası geçirenlerin neredeyse tamamına yakını eğitim sonrası kendi ve çalışma arkadaşlarının güvenliği tehlikeye atmadan çalışmalarını gerektiğini anladıklarını düşündüğünü göstermektedir.

“İSG Eğitimcilerinin eğitim konusunda bilgili ve yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı %92,1’dir. İş kazası geçirenler arasında bu oran %93,87’dir.

“Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı %93,68’dir. İş kazası geçirenler arasında bu oran %91,83’tür. Katılımcılar kendilerini aldıkları İSG eğitimleri doğrultusunda yeterli bulmaktadırlar.

“Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açımda değişiklikler oldu” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı %84,21’dir. İş kazası geçirenler arasında bu oran %83,67’dir.

Çalışanların cinsiyetleri ile anket soruları arasındaki farklılıklar **Ek 4. Tablo 13.** Çalışanların cinsiyetleri ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tablosunda ele alınmıştır.

“İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı kadınlar arasında %91,66, erkekler arasında ise %81’dir.

“Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı kadınlar arasında %91,66, erkekler arasında ise %69,64’tür. Kadınlar üst yönetimin İSG eğitimleri konusunda tüm olanaklarını sağladığını erkeklere göre daha çok düşünmektedir.

“Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açımda değişiklikler oldu” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı kadınlar arasında %83,3 erkekler arasında ise %84,74’tür. Kadınlar ve erkekler neredeyse eşit güçlü bir pozitif oranla Temel İSG eğitimlerinin tehlike ve risklere olan bakış açısını değiştirdiğini düşünmektedir.

“İSG eğitimlerinin işimde daha dikkatli çalışmama yaradığını düşünüyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı kadınlar arasında %91,66 erkekler arasında ise %85,95’tir. Kadınlar İSG eğitimlerinin daha dikkatli çalışmaya katkısı olduğunu erkek katılımcılara göre daha fazla oranda düşünmektedir.

“İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı kadınlar arasında %91,66 erkekler arasında ise %85,95’tir. Kadınlar İSG eğitimlerinin iş kazalarını azalttığını erkek katılımcılara göre daha fazla oranda düşünmektedir.

“İSG eğitimini tamamladıktan sonra, yaptığımız çalışmalarda güvensiz durumları ivedi olarak işverenimle paylaşmanın önemini anladım” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı kadınlarda %100, erkekler arasında ise %86,51’dir. Katılımcı kadınlar, İSG eğitimi sonrası yaptıkları çalışmalarda güvensiz durumları işverenle ivedi olarak paylaşmaları gerektiğini öğrendiklerini ifade etmiştir. Erkek katılımcılar da yüksek oranda işvereni ile güvensiz durumları paylaşması gerektiğini anladığını ifade etmiştir.

“Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı kadınlarda %100, erkekler arasında ise %93,82’dir. Katılımcılar aldıkları eğitimler doğrultusunda kendilerini yeterli ve başarılı bulmaktadır.

Çalışanların yaşları ile anket soruları arasındaki farklılıklar **Ek 5. Tablo 14.** Çalışanların yaşları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tablosunda yer almaktadır.

Yaş grupları ile anket soruları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; katılımcılar arasında her yaş grubu tarafından İSG eğitimleri sosyal hayat üzerinde faydalı olduğu düşünüldüğü görülmüştür.

“İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı 18-25 yaş aralığında %90,47; 26-35 yaş aralığında %70,96; 36-45 yaş aralığında %74,64; 46 yaş ve üzeri %75’dir. Katılımcılar arasında İSG eğitimi ile birlikte yeterli güvenlik önlemi almadığını fark ettiklerini düşünenler arasında en yüksek oran 18-25 yaş aralığındaki çalışanlar arasındadır.

“İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı 18-25 yaş aralığında %90,47; 26-35 yaş aralığında %75,80; 36-45 yaş aralığında %77,46; 46 yaş ve üzeri %50’dir. 18-25 yaş aralığındaki katılımcılar İSG eğitimlerinin işyerinde büyük önem taşıdığını büyük oranla

düşünmekte olup 46 yaş ve üzeri İSG eğitimlerinin büyük önem taşıdığı konusunda hemfikir değildir.

“Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı 18-25 yaş aralığında %71,42; 26-35 yaş aralığında %67,74; 36-45 yaş aralığında %61,97; 46 yaş ve üzeri %77,77’dir. Katılımcılar her yaş kategorisinde üst yönetimin İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları kullandığı konusunda olumlu düşünmektedir.

“Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı 18-25 yaş aralığında %76,19; 26-35 yaş aralığında %64,51; 36-45 yaş aralığında %67,60; 46 yaş ve üzeri %75’dir. Katılımcılar her yaş kategorisinde yönetimin İSG eğitimlerine büyük önem verdiğini düşünmektedir.

“Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum.” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı 18-25 yaş aralığında %100; 26-35 yaş aralığında %82,25; 36-45 yaş aralığında %77,46; 46 yaş ve üzeri %86,11’dir. Katılımcılar arasında 18-25 yaş arası çalışanların hepsi eğitimlerde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerini yeterli bulduklarını ifade etmiştir.

Tablo 15. Çalışanların medeni durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Medeni durum	Evli	0	4	13	54	47
	Bekar	1	1	7	34	28
Toplam		1	5	20	88	75
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Medeni durum	Evli	1	2	15	56	44
	Bekar	1	1	9	31	29
Toplam		2	3	24	87	73
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Medeni durum	Evli	0	5	20	53	38
	Bekar	1	2	8	35	25
Toplam		1	7	28	88	63

Medeni durumları ile anket soruları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; “İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı evli oranlar arasında %85,99; bekar olanlar arasında ise %87,32’dir.

“İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı evli oranlar arasında %84,7; bekar olanlar arasında ise %84,5’dir.

“İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı evli oranlar arasında %77,11; bekar olanlar arasında ise %84,5’dir. Anket karşılaştırmasına göre evli olanlar İSG eğitimini tamamladıktan sonra ailemin güvenliği için bazı tedbirler alması gerektiğini bekar olanlara oranla daha az düşünmektedir.

Çalışanların eğitim durumları ile ölçekli bazı anket soruları arasındaki ilişkiler **Ek 5. Tablo 16.** Çalışanların eğitim durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tablosunda ele alınmıştır.

Eğitim durumları ile anket soruları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; “İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ilköğretim mezunları arasında %91,11; orta öğretim mezunları arasında ise %86,84; ön lisans mezunları arasında %75,67; lisans mezunları arasında %65,38 ve yüksek lisans ve üzeri katılımcılar arasında %50’dir. Eğitim durumları arttıkça işyerinde İSG eğitimlerinin önem taşıdığına yönelik düşünce azalmaktadır.

“İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ilköğretim mezunları arasında %97,67; orta öğretim mezunları arasında ise %83,11; ön lisans mezunları arasında %81,08; lisans mezunları arasında %84,61 ve yüksek lisans ve üzeri katılımcılar arasında %66,6’dır. Yüksek lisans ve üzeri eğitim sahibi olanlar İSG

eğitimlerinin sosyal hayat için faydalı olduğunu katılımcılar arasında en düşük oranda düşünmektedir.

“İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ilköğretim mezunları arasında %93,33; orta öğretim mezunları arasında ise %86,84; ön lisans mezunları arasında %74,67; lisans mezunları arasında %65,38 ve yüksek lisans ve üzeri katılımcılar arasında %83,33’dır. Lisans mezunu olanlar işyerinde İSG eğitimlerinin büyük önem taşıdığı düşüncesine sahip olanlar diğer katılımcılar arasında en az orana sahiptir.

“İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ilköğretim mezunları arasında %86,66; orta öğretim mezunları arasında ise %81,57; ön lisans mezunları arasında %75,67; lisans mezunları arasında %84,77 ve yüksek lisans ve üzeri katılımcılar arasında %66,6’dır. İlköğretim mezunları olanlar İSG eğitimlerinin tamamladıktan sonra evimde ailelerinin güvenliği için tedbir alması gerektiğini düşünenler en yüksek oranda, yüksek lisans ve üzeri eğitimi olanlar arasında ise en düşük orandadır.

“İş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının eğitim sonrası belirli periyotlarla bizimle paylaşılması faydalı olur” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ilköğretim mezunları arasında %95,5; orta öğretim mezunları arasında ise %81,33; ön lisans mezunları arasında %91,89; lisans mezunları arasında %92,3 ve yüksek lisans ve üzeri katılımcılar arasında %100’dür. Katılımcılar tüm eğitim düzeylerinde kısa eğitim videolarının eğitim sonrası paylaşılmasının faydalı olduğunu düşünmektedir.

“İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ilköğretim mezunları arasında %91,11; orta öğretim mezunları arasında ise %83,33; ön lisans mezunları arasında %77,94; lisans mezunları arasında %76,92 ve yüksek lisans ve üzeri katılımcılar arasında %50’dir. Katılımcılar arasında en yüksek

oranda ilköğretim mezunları İSG Eğitimlerinin etkin olması için önerilerinin dikkate alındığını düşünmektedir.

“Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ilköğretim mezunları arasında %82,22; orta öğretim mezunları arasında ise %75,38; ön lisans mezunları arasında %62,16; lisans mezunları arasında %70,26 ve yüksek lisans ve üzeri katılımcılar arasında %50’dir. Ön lisans mezunları ile yüksek lisans ve üzeri eğitime sahip olanlar Üst yönetimin İSG eğitimleri için tüm olanakları sağladığını diğerlerine göre daha az oranda düşünmektedir.

“İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ilköğretim mezunları arasında %84,44; orta öğretim mezunları arasında ise %78,94; ön lisans mezunları arasında %62,16; lisans mezunları arasında %73,02 ve yüksek lisans ve üzeri katılımcılar arasında %50’dir. İSG eğitimi ile birlikte çalışmalarında yeterli güvenlik önlemi almadığını söyleyenlerin oranı en yüksek ilköğretim mezunlarında gerçekleşirken; en düşük oran yüksek lisans ve üzeri eğitim alanlar arasında olmuştur.

Çalışanların mesleki durumları ile anket soruları arasındaki farklılıklar **Ek 6. Tablo 17.** Çalışanların mesleki durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tablosunda ele alınmıştır.

İşyerlerindeki görevleri ile anket soruları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; “İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Saha elemanları arasında %82,14; operatörler arasında %69,44; puantörler arasında %68,75; kayıt memurları arasında %77,27; şef ve amirler arasında %78,57 ve diğer personeller arasında %93,33’tür. Puantörler İSG eğitimi ile yaptıkları bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim sorusuna en düşük katılım gösteren çalışan grubu olmuştur.

“Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda iş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Saha elemanları arasında %87,5, operatörler arasında %100; puantörler arasında %96,87, kayıt memurları arasında %100, şef ve amirler arasında %92,85 ve diğer personeller arasında %93,33’tür. Çalışanlar görevleri farklı olsa da aldıkları İSG eğitimleri doğrultusunda kendilerini yeterli ve başarılı bulmaktadırlar.

“İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı saha elemanları arasında %71,27; operatörler arasında %72,22, puantörler arasında %87,5, kayıt memurları arasında %77,27, şef ve amirler arasında %78,51 ve diğer personeller arasında %81,48’dir.

“Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Saha elemanları arasında %80,7, operatörler arasında %77,14; puantörler arasında %87,5, kayıt memurları arasında %86,32, şef ve amirler arasında %71,42 ve diğer personeller arasında %60,71’dir. Puantörler ve kayıt memurları eğitimde kullanılan görsel içerik ve afiş görüntülerinin yeterli olduğunu en yüksek oranda düşünmektedir.

“Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı saha elemanları arasında %75,43; operatörler arasında %55,58, puantörler arasında %58,33, kayıt memurları arasında %86,36, şef ve amirler arasında %71,42 ve diğer personeller arasında %54,83’dür. Operatörler ve puantörler diğer meslek gruplarına göre, yönetimin İSG eğitimlere büyük önem verdiğini daha az düşünmektedir.

Çalışanların toplam çalışma yılları ile likert ölçekli anket soruları arasındaki ilişkiler **Ek 7. Tablo 18.** Toplam çalışma yıllarına göre anket sorularının çapraz karşılaştırma tablosunda ele alınmıştır.

Toplam çalışma yılları ile anket soruları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; “İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip

edilmektedir” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %50; 1-5 yıl arasında %88; 6-10 yıl arasında %90,38; 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasında %87,15’dir. Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar işyerinde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmelerin takip edildiğini daha az düşünmektedir.

“Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %100; 1-5 yıl arasında %92; 6-10 yıl arasında %84,61; 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasında %92,66’dır. Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar temel İSG eğitimlerinin uygulama pratik ve örnekleriyle birlikte gerçekleştirilmesinin yararlı olacağını düşünmektedir.

“İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %100; 1-5 yıl arasında %92; 6-10 yıl arasında %77,35; 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasında %79,43’dür. Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar temel İSG eğitimini tamamladıktan sonra ailelerinin güvenliğini sağlamak için tedbir alması gerektiğini düşündüğünü ifade etmiştir.

“İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %100; 1-5 yıl arasında %87,5; 6-10 yıl arasında %78,84; 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasında %79,43’dür. Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar İSG eğitimi ile birlikte çalışırken yeterli güvenlik önlemi almadığını farkettiğini ifade etmiştir.

“İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %100; 1-5 yıl arasında %92; 6-10 yıl arasında %82,69; 11 yıl ve üzeri çalışanlar

arasında %78,89'dur. Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar işyerlerinde İSG eğitimleri büyük önem taşımaktadır.

“Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %75; 1-5 yıl arasında %80 ; 6-10 yıl arasında %63,46; 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasında %66,05'dir. 6-10 yıl arası toplam çalışma yılına sahip katılımcılar en üst yönetimin İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağladığını en az oranda düşünmektedir.

“İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %100; 1-5 yıl arasında %88 ; 6-10 yıl arasında %76,92; 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasında %77'dir. Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerinin dikkate alındığını düşünmektedir.

“İSG eğitimini tamamladıktan sonra işyerimde daha önce farketmediğim tehlike ve riskler olduğunu gördüm” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %100; 1-5 yıl arasında %88 ; 6-10 yıl arasında %78,94; 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasında %85,32'dir. 6-10 yıl arasında çalışma yılı olan katılımcılar İSG eğitimi sonrasında fark ettikleri tehlike ve riskler olduğunu en az oranda ifade etmiştir.

“Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı Toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlar arasında %100; 1-5 yıl arasında %68 ; 6-10 yıl arasında %63,46; 11 yıl ve üzeri çalışanlar arasında %60,55'dir. Toplam çalışma yılı 1 yıldan az yönetimin İSG eğitimlerine önem verdiğini söylerken, 11 yıl ve üzeri çalışanlar ise yönetimin İSG eğitimlerine büyük önem verdiğini daha az düşünmektedir.

Tablo 19. Çalıştığı firmanın niteliğine göre anket sorularının çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Çalıştığı firmanın niteliği	Asıl İşveren	0	7	21	61	73
	Altişveren	0	3	3	15	7
Toplam		0	10	24	76	80
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinin işimde daha dikkatli çalışmama yaradığını düşünüyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Çalıştığı firmanın niteliği	Asıl İşveren	2		18	73	69
	Altişveren	3		4	13	8
Toplam		5		22	86	77
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Çalıştığı firmanın niteliği	Asıl İşveren	3	7	19	71	62
	Altişveren	3	1	7	9	8
Toplam		6	8	26	80	70
Çapraz Karşılaştırma		İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Çalıştığı firmanın niteliği	Asıl İşveren	3	9	24	68	58
	Altişveren	0	4	5	14	5
Toplam		3	13	29	82	63
Çapraz Karşılaştırma		Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Çalıştığı firmanın niteliği	Asıl İşveren	2	15	30	60	55
	Altişveren	1	4	9	11	3
Toplam		3	19	39	71	58

Çalıştığı firmanın niteliği ile anket soruları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; “İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı asıl işverende %82,71; Altişverende çalışanlarda %78,57’dir. “İSG eğitimlerinin işimde daha dikkatli çalışmama yaradığını

düşünüyorum.” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı asıl işverende %86,75; Altışverende çalışanlarda %75’dir.

“İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı asıl işverende %81; Altışverende çalışanlarda %60,71’dir. Altışveren çalışanları İSG eğitimlerinin etkin olabilmesi için öneri ve görüşlerinin daha az dikkate alındığını düşünmektedir.

“İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı asıl işverende %76,84; Altışverende çalışanlarda %67,85’dir. Altışveren çalışanları İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünmemektedir.

“Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı asıl işverende %70,12; Altışverende çalışanlarda %50’dir. Altışveren çalışanları yönetimin İSG eğitimlerine büyük önem verdiğini düşünmemektedir.

Tablo 20. İşyerinde İSG birimi varlığı ile anket sorularının çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
İSG Birimi varlığı	Hayır	2	1	1	8	5
	Var 1 kişi	0	0	11	16	24
	Var 2 kişi	1	2	5	19	16
	Var 3 kişi	0	4	6	27	19
	Var 4 kişi	0	1	2	10	6
Toplam		3	8	25	80	70
Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimleri 12 saat olarak gerçekleştirilmektedir.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
İSG Birimi varlığı	Hayır	1	1	4	6	4
	Var 1 kişi	1	3	11	24	12
	Var 2 kişi	1	0	9	19	16
	Var 3 kişi	0	0	7	21	29
	Var 4 kişi	0	0	2	11	4
Toplam		3	4	33	81	65

Çalıştığı firmada İSG Birimi varlığı ile anket soruları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; “İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı İSG birimi bulunmayan işyerlerinde %68,42; İSG Biriminde 1 kişi çalışan işletmelerde %78,43; İSG Biriminde 2 kişi çalışan işletmelerde %81,39 ; İSG Biriminde 3 kişi çalışan işletmelerde %82,14 ; İSG Biriminde 4 kişi çalışan işletmelerde %84,21’dir. İşyerlerinde İSG Birimi varlığı ile İSG biriminde çalışan sayısı arttıkça katılımcılar arasında İSG eğitimlerinin etkinliğinin artması için öneri ve görüşlerinin dikkate alındığını düşüncesine sahip olma oranı artış göstermektedir.

“İşyerimde İSG eğitimleri 12 saat olarak gerçekleşmektedir” sorusuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını verenlerin oranı İSG birimi bulunmayan işyerlerinde %62,5; İSG Biriminde 1 kişi çalışan işletmelerde %70,58; İSG Biriminde 2 kişi çalışan işletmelerde %77,7 ; İSG Biriminde 3 kişi çalışan işletmelerde %87,71; İSG Biriminde 4 kişi çalışan işletmelerde %88,23’dür. İşyerlerinde İSG Birimi varlığı ile İSG biriminde çalışan sayısı arttıkça katılımcılar arasında İşyerimde İSG eğitimleri 12 saat olarak gerçekleşir sorusuna katılanların sayısı artmıştır.

Ankete katılan kadın çalışanların %58’i 35 yaş altı çalışan iken, bu oran erkeklerde %42’dir.

Çalıştığı firmanın asıl işveren olduğunu ifade eden çalışanlarda, mevcut işinde iş kazası geçirmeyenlerin oranı %75 iken, altışveren çalışanlarında bu oran %66 olarak gerçekleşmiştir. Altışveren çalışanlarında iş kazası geçirme oranı, asıl işveren çalışanlarına göre yüksektir.

İşyerinde İSG Birimi olmayan katılımcılar ile mevcut işyerinde iş kazası geçirenler arasındaki bağlantıya bakıldığında ise, İSG birimi olmayan işyerlerinde iş kazası geçirenlerin toplam iş kazalarındaki oranı, %10 olarak gerçekleşmiştir. İSG Biriminde çalışan kişi sayısı arttıkça, birden fazla iş kazası geçirme oranının kademeli olarak azaldığı gözlemlenmiştir.

Eğitim durumları ile mevcut işyerlerinde geçirdikleri iş kazası sayılarına bakıldığında yüksek lisans ve üzeri çalışanların hiç iş kazası geçirmediği görülmüştür. İlgili durum yüksek lisans ve üzeri çalışanların daha çok beyaz yaka ve ofis çalışanı olarak görev yapmasından kaynaklanabilir. Eğitim durumları arttıkça iş kazası geçirme oranının azaldığı söylenebilmekle birlikte, anket katılımcıları arasında en çok iş kazası geçirenler, toplam iş kazası geçirenler arasında %49 ortalama ile ortaöğretim mezunları olmuştur.

Toplam çalışma yılı ile toplam iş kazası oranlarına bakıldığında ise, iş kazası geçirenlerin %59'u 11 yıl ve üzeri çalışanlardan oluşmaktadır. 1 yıldan az çalışan personelin ise yarısı mevcut işyerinde iş kazası geçirmiştir. En az iş kazası geçirme oranı ise 6-10 yıl arası çalışanlar arasındadır.

Anket katılımcıları arasında kadın çalışanların saha elemanı olarak çalışma oranı %0,08 iken,%50'si kayıt memuru olarak, geri kalanı ise diğer görevlerde çalışmaktadırlar. Erkek katılımcıların %31'i saha elemanı, %20'si operatör, %18'i puantör olarak çalışmaktadır.

Toplam çalışma yıllarının cinsiyetler göre oranlarına bakıldığında ise, erkeklerin %57,8'i 11 yıl ve üzeri toplam çalışma yılına sahipken kadınlarda bu oran %50'dir.

Mevcut işinde iş kazası geçirmeyen kadınların oranı %91 iken, erkeklerde bu oran %73'tür. Kadın çalışanların iş kazası geçirme oranlarının erkeklere göre az olması, kayıt memuru vb. gibi masa başında çalışıyor olmalarının etkisi olmakla birlikte erkeklere göre kurallara daha fazla uymalarının da iş kaza oranlarının az olmasında etkisinin olduğu söylenebilir.

SONUÇ

İş kazalarının ve meslek hastalıklarının son yıllarda artmasıyla birlikte, İSG eğitimleri ve İSG uygulamalarının önemi her geçen gün artmaktadır. İşverenler tarafından proaktif önemlerin alınmasının yanı sıra, tüm seviye çalışanlarda iş kazaları ve meslek hastalıkları konularında bilinç düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması ile bu konuda başarı mümkün olacaktır. Bilinç düzeyinin artırılması için en etkin yöntem ise çalışan eğitimleridir. Bu aşamada verimli İSG eğitimi, eğitimlerin akılda kalıcı olması ve eğitim pekiştirmelerine yönelik çalışma yapmak çok önemlidir. Bu araştırmada liman çalışanlarının İSG eğitimlerine yönelik memnuniyet araştırması yapılmış olup, aynı zamanda farklı değişkenlere göre İSG eğitimlerinin nasıl karşılandığı, faydalı görülüp görülmediği, işverenlerin bakış açılarının personeldeki karşılığı gibi sorulara da cevap aranmıştır.

Limancılık hizmet sektöründeki çalışanlar arasında işyerlerinde gerçekleştirilen İSG eğitimleri memnuniyetleri anket yöntemiyle ölçümlenmeye çalışılmış ve çalışanların limancılık sektöründe İSG eğitimleri hakkında yönlendirilen sorulara verdikleri cevaplarda memnuniyet düzeyinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmüştür. Bu durum limancılık sektöründe İSG çalışmalarının, bu alanda uluslararası ticaretin diğer sektörlere göre çok daha önce başlaması, limanlara gelen gemilerde İSG uygulamalarının genel çalışma işleyişi için zorunlu olması ile bunların liman tarafında yansımaları ve karşılık bulması ile açıklanabilir.

Anket katılımcıları arasında en yüksek memnuniyet oranının aldıkları İSG eğitimleri ile kendilerini iş güvenliği konusunda yeterli ve başarılı buldukları konusunda gerçekleşmesi, eğitimlerinin çalışanlar tarafından başarılı bulunduğu ve etkin olarak algılandığını göstermektedir. Katılımcıların diğer yüksek memnuniyet duydukları konu ise eğitmenlerin İSG eğitimi konusunda bilgili ve yeterli olduğunu düşünmeleridir. Bu da İSG eğitimlerinin eğitmenlerce benimsenerek konu hakkında araştırmaların takip edildiği, çalışanların konuya şüpheyle bakmalarını engelleyecek inandırıcı bilimsel temellere dayanan eğitim örnekleri sunmuş olmaları ile açıklanabilir.

En düşük katılım oranı, İSG ile ilgili sertifikalarının olması kişilerin işe alım sürecinde avantaj olarak görülmesi sorusuna olmuştur. Bu durum, limancılık sektöründe işe alımlarda kişilerin daha önceden İSG eğitimi almış olup olmadığının önemsenmediği veya anket katılımcılarının bunun işe alımda etkisine inanmadıkları olarak açıklanabilir. Her iki durumda da limancılık sektörü kadar kompleks çalışmaların olduğu bir sektörde, işe alımlarda kişilerin daha önceden İSG eğitimi sertifikasına sahip olmamasının, İSG uygulamalarının sürdürülebilirliği ve benimsenmesi konularında yaşanan problemlerden biri olduğu aşikardır.

Katılım oranının az olduğu diğer konu ise, yönetimin İSG eğitimlerine büyük önem verdiğine dair düşüncedir. Katılımcıların yönetimin İSG eğitimine büyük önem verdiği hususuna daha az katılım göstermeleri, işverenlerin İSG eğitimlerini yönetimce benimsemeleri, katılım göstermeleri ve eğitimlerin verimli geçebilmesi adına çaba gösterdiklerini çalışanlara hissettirmeleri gerekliliğini göstermektedir.

Anket sonuçlarına göre pozitif yönde en güçlü korelasyon, üst yönetimin İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlaması ile İSG eğitimlerinin uygun konfor sağlanmış dersliklerde yapılması arasında gerçekleşmiştir. Çalışanlar uygun konforlu eğitim dersliklerinde eğitim aldıklarında, üst yönetimin eğitimler için tüm olanakları sağladığı düşüncesine sahip olmaktadır ki bu da üst yönetimlerin bu konuya özen göstermesinin önemli olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Diğer pozitif yönde en güçlü korelasyonlardan biri ise, işyerinde İSG eğitimleri yapılmadan işbaşı yapılmasına izin verilmemesi ile işyerinde İSG eğitimleri büyük önem taşıdığı düşüncesi arasındadır. Her ne kadar yasal mevzuat işbaşı eğitimlerinin ardından İSG eğitimlerinin en kısa sürede tamamlanması gerekliliğine dikkat çekse de, çalışanlar İSG eğitimi olmayanların işbaşı eğitimi yapmasına izin verilmemesini işyerlerinde İSG eğitimlerine önem verilmesi ile ilişkili olarak düşünmektedir.

Anket sonuçlarına göre pozitif yönde en zayıf korelasyon, katılımcıların İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığını farketmeleri ile aldıkları İSG eğitimleri doğrultusunda iş güvenliği konusunda kendilerini oldukça yeterli ve başarılı bulmaları arasında gerçekleşmiştir.

Hem anket katılımcıları arasında hem de Türkiye’de limancılık sektöründe iş kazası geçirme oranının diğer sektörlerle göre düşük olması limancılık sektör faaliyetinde iş güvenliği kültürünün oluşturulması için yapılan çalışmaların geçmişinin diğer sektörlerle oranla daha eskiye dayandığı ve limancılık sektör faaliyetlerinde iş güvenliğine büyük önem verilmesi ile açıklanabilir.

Anket katılımcıları arasında mesleki deneyimleri 1-10 yıl arası olan katılımcılar arasında birden fazla iş kazası geçiren personellerin bulunması ile ilgili olarak iş güvenliği konusunda ve çalışma ortamları ile ilgili bilgi sahibi olmama, çalışma ortamlarındaki ve / veya yöntemlerindeki kazaya sebep olan etkenlerin iyi araştırılmamış veya çözümlenmemiş olması, personellerin tehlikeli hareket gerçekleştirmeye yönelik eğilimleri ve çalışma ortamının ve çalıştığı alanın kendisine uygun olmaması çalıştığı işin niteliğin gerekliliklerine sahip olmama durumu da araştırılması gereken bir konudur.

Kadın katılımcılar ve erkek katılımcılar arasında İSG eğitimlerine bakış açısında farklılıklar olduğu görülmüştür. Kadınlar erkeklere oranla, üst yönetimin İSG eğitimleri konusunda tüm olanaklarını sağladığını, İSG eğitimlerinin daha dikkatli çalışmaya katkısı olduğunu, İSG eğitimlerinin iş kazalarını azalttığını daha fazla düşünmektedir. Yine kadın çalışanların iş kazası geçirme oranlarının erkeklere göre az olması, kayıt memuru vb. gibi masa başında çalışıyor olmalarının etkisi olmakla birlikte erkeklere göre kurallara daha fazla uymalarının da iş kaza oranlarının az olmasında etkisinin olduğu söylenebilir.

18-25 yaş aralığındaki katılımcıların İSG eğitimlerinin işyerinde büyük önem taşıdığını düşünmekte olup, 46 yaş ve üzeri katılımcılar İSG eğitimlerinin büyük önem taşıdığı konusunda hemfikir değildir. İşletmeler mesleki tecrübe ve personel yaşlarına uygun olarak İSG eğitimlerini planlamalı ve 46 yaş ve üzeri deneyimli liman çalışanlarına İSG eğitimlerinin önemi konusunda dikkatini çekecek çalışmalar gerçekleştirmelidir.

Evli olan katılımcıların İSG eğitimini tamamladıktan sonra ailelerinin güvenliği için bazı tedbirler alması gerektiğini bekar olanlara oranla daha az düşündüğü görülmüştür. Evli katılımcıların İSG eğitimleri ile ailelerinin güvenliği için de tedbir almaları gerektiğini düşünmelerini sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır.

Katılımcılar arasında İSG eğitimi ile birlikte çalışmalarında yeterli güvenlik önlemi almadığını söyleyenlerin oranı en yüksek ilköğretim mezunlarında gerçekleşirken; en düşük oran yüksek lisans ve üzeri eğitim alanlar arasında olmuştur. eğitim durumları arttıkça işyerinde İSG eğitimlerinin önem taşıdığına yönelik düşünce de azalmaktadır. İşverenler eğitimleri planlarken çalışanların eğitim durumlarına özgü bu farklılığı azaltacak, tüm çalışan seviyelerinde İSG eğitimlerinin önemini kapsayacak şekilde çalışma yapılmalıdır. Anket çalışanlarının arasında yüksek lisans ve üzeri çalışanların hiç iş kazası geçirmemeleri, yüksek lisans ve üzeri çalışanların daha çok beyaz yaka ve ofis çalışanı olarak görev yapmasından kaynaklanabilir. Katılımcılar arasında eğitim durumları arttıkça iş kazası geçirme oranının azaldığı söylenebilmektedir,

Çalışma görevlerine göre, operatörler ve puantörler diğer meslek gruplarına göre, yönetimin İSG eğitimlerine önem verdiğini daha az düşünmektedir. Yönetimin İSG eğitimleri ile ilgili olarak bu meslek gruplarına eğitimlere önem verdiğini gösterecek çalışmalar yapması faydalı olacaktır.

İSG eğitimlerinin uygulama pratik ve örnekleriyle birlikte gerçekleştirilmesinin yararlı olacağını düşünenler arasında en yüksek oran toplam çalışma yılı 1 yıldan az olanlarda görülmüştür. İSG eğitimlerinde çalışma yılı başında olan çalışanlar için pratik uygulama eğitim ve örneklerine öncelik vermek faydalı olacaktır.

Altışveren çalışanları asıl işveren çalışanlarına göre; İSG eğitimlerinin etkin olabilmesi için öneri ve görüşlerinin daha az dikkate alındığını, İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olmadığını ve yönetimin İSG eğitimlerine büyük önem vermediğini düşünmektedir.

Liman işletmelerinde İSG eğitimleri tüm bu çıkarımlar doğrultusunda işverenlerce düzenlenmeli, tüm kademe çalışanlarca İSG eğitimlerine katılımın sağlanması, İSG eğitimlerinin işletme kültürüne ve çalışanların sosyal hayatına kattığı faydalar da göz önünde bulundurularak geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- ARICI, K. (1999) **İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Dersleri**, Tes-İş Eğitim Yayınları, Ankara, s:220-224
- AYTAÇ S. (2011) **İş Kazalarını Önlemede Güvenlik Kültürünün Önemi** (2. Bölüm), Türk Metal Dergisi, Sayı: 148, s: 36-39
- BALTAŞ, A. (1992) **Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı, Remzi Kitapevi**, İstanbul, s:16
- BATTAL, M. (2019) **Makine Başında Uygulamalı Verilen İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi**, Üsküdar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s:45-51
- CAMKURT, M.Z. (2007) **İş Yeri Çalışma Sistemi ve İşyeri Fiziksel Faktörlerin İş Kazaları Üzerindeki Etkisi**, TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, s:81
- ÇELİK, E. (2014) **Güvenlik Kültürünün Güvenlik Performansına Etkisi:İş Tatminin Aracılık Yönü**, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara, s:55-56
- DEMİRBİLEK, T.(2005) **İş Güvenliği Kültürü**, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, s:134-135
- DEMİRKESEN, S. ve ARDİTİ, D. (2011) **Yapı Sektöründe İş Güvenliği Eğitimi**, Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi, İnşaat Mühendisleri Odası Yayını, s:49-55
- ECE,J.N., (2008) **Liman Kazaları ve Emniyet Önlemleri**, ErişimTarihi:07.12.2022 <https://www.denizhaber.com/liman-kazalari-ve-emniyet-onlemleri>
- GEREK, N. (2006), **İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s:32
- GOETSCH, D. L. (2011) **Occupational Safety and Health for Technologists,Engineers, and Managers (7th Edition)**. Prentice Hall, s:36
- GÜLER, M. , DERİN, K. ve ŞAHİN, L .(2018) **İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü ve Eğitimi İlişkisi**, İş ve Hayat , 4 (8) , s:320
- ILO(2002) , **P155 Protocol of 2002 to the Occupational Safety and Health Convention**, http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_ILO_CODE:R121; Erişim Tarihi:02.06.2021
- ILO(2009) **“ILO Standards on Occupational Safety and Health Promoting a Safe and Healthy Working Environment”**, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/relconf/documents/meeting_document/wcms_103485.pdf, ILO(2009) **“ILO Standards on**

Occupational Safety and Health Promoting a Safe and Healthy Working Environment” International Labour Office, International Labour Conference 98th Session, Geneva,. Erişim Tarihi:17.05.2021

İNCİROĞLU, L.(2007) İş Sağlığı ve Güvenliğinde **İşçi ve İşveren Hukuki ve Cezai Sorumlulukları**, Eser Matbaacılık, Edirne, s:8

KHANZODE, V.V.,MAİTİ J. Ve RAY, P.K. (2012) **Occupational injury and accident research: A comprehensive review**, Safety Science, ,s:1355–1367.

KILKIş, İ.(2014), **İş Sağlığı ve Güvenliği**, Dora Yayınları, Bursa, s. 15.

KIZIL, M. ve JOY, J. (2018) What can Virtual Reality do for Safety? Minerals Industry Safety and Health, Centre The University of Queensland, s:11

MEGEP (2017), **İş Sağlığı ve Güvenliği**, Erişim Tarihi: 18.05.2021 http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/%C4%B0%C5%9F%20Sa%C4%9Fı%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20ve%20G%C3%BCvenli%C4%9Fi.pdf

ÖZKILIÇ, Ö. (2005) **İş Sağlığı ve Güvenliği, Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri**, İstanbul, İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayın No: 246, MESS Yayınları.

REESE, C. D. (2003) **Occupational Health and Safety Management A Practical Approach**, Lewis Publishers CRC Press LLC,s:92-96

RİCCİ, F., CHİESİ, A., BİSİO, C., PANARİ, C. ve PELOSİ, A. (2016) "**Effectiveness of occupational health and safety training: A systematic review with meta-analysis**", Journal of Workplace Learning, Vol. 28 No. 6,s:.. 355-377

SABUNCUOĞLU, Z. (2000) **İnsan Kaynakları Yönetimi**, Ezgi Kitabevi, Bursa ,s:114

SGK (2021), **SGK İstatistik Yıllıkları**, Erişim Tarihi:07.12.2022 http://eski.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari

SWARTZ G. (2000) **Safety Culture and Effective Safety Management**, Ill: National Safety Council Press, s:133

şERİFOĞLU U.K ve SUNGUR E. (2007) **İşletmelerde Sağlık ve Güvenlik Kültürünün Oluşturulması; Tepe Yönetimin Rolü ve Kurum İçi İletişim Olanaklarının Kullanımı**, Yönetim, Sayı 58, s:41-50

TAM C.M., ZENG S.X. ve DENG Z. M. (2004) **Identifying Elements of Poor Construction Safety Management in China**, Safety Science, s:569-586

TURAN İ, ŞİMŞEK Ü. ve ASLAN H. (2015) **Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi**, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi; (30): 186-203

TÜRKKAN, A. (2009) **İşe Bağlı Kas-İskelet Sistemi Hastalıkları ve Sosyo Ekonomik Eşitsizlikler**,Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 35(2), 101-106.

WHO (2018), **Working for Better Health**, <http://www.who.int/about-us/what-we-do/who-brochure>

YILMAZ, F. (2011), **AB ve İş Sağlığı Güvenliği, Ankara, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Yayını.**

YILMAZ, F. (2009) **İş Sağlığı ve Güvenliği'nde Okul Eğitiminin Önemi: Modern Örnekler Işığında İş Sağlığı ve Güvenliği Lisans Eğitiminin Ülkemizde Uygulanabilirliği**, Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi , 11, s:107-139.

İnternet Kaynakları

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/729977/port-employment-and-accident-rates-full-report-2009-10.pdf
DFT (Department For Transport), s:10-11, ErişimTarihi:07.12.2022

https://www.calismamevzuati.com/2017/12/egitim-faktorunun-is-kazalari-uzerinde-etkisi/#_ftn1 , Erişim Tarihi:27.07.2021

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Is-Kazalari-ve-Ise-Bagli-Saglik-Problemleri-Arastirma-Sonuclari-2013-16118> , Erişim Tarihi:27.07.2021

<https://www.denizhaber.com/liman-kazalari-ve-emniyet-onlemleri> Erişim Tarihi:07.12.2022

http://eski.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari Erişim Tarihi:07.12.2022

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/relconf/documents/meeting_document/wcms_103485.pdf, ILO(2009) “ILO Standards on Occupational Safety and Health Promoting a Safe and Healthy Working Environment” International Labour Office, International Labour Conference 98th Session, Geneva,. Erişim Tarihi:17.05.2021

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/relconf/documents/meeting_document/wcms_103485.pdf, ILO(2009) “ILO Standards on Occupational Safety and Health Promoting a Safe and Healthy Working Environment” International Labour Office, International Labour Conference 98th Session, Geneva,. Erişim Tarihi:17.05.2021

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312338:NO, ILO(2002) “P155 - Protocol of 2002 to the

Occupational Safety and Health Convention, 1981”,Geneva, Erişim Tarihi:02.06.2021

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_ILO_CODE:R121; Erişim Tarihi:02.06.2021

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/%C4%B0%C5%9F%20Sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20ve%20G%C3%BCvenli%C4%9Fi.pdf, MEGEP (2017), s:5 Erişim Tarihi:18.05.2021

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6331&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi:19.05.2021

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18371&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi:19.05.2021

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16923&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi:19.05.2021

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18581&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi:19.05.2021

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4857&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi:19.05.2021

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi:19.05.2021

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18615&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi:19.05.2021

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18493&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi:19.05.2021

<https://www.portskillsandsafety.co.uk/files/202207/Port%20Industry%20Incident%20Statistics%20for%202021.pdf>, Erişim Tarihi:07.12.2022

<https://ticaret.gov.tr/data/5d63d89d13b8762f7c43a738/16Tasima%20Sekillerine%20Gore%20Dis%20Ticaret.pdf>, Erişim Tarihi:12.08.2021

<http://www.who.int/about-us/what-we-do/who-brochure>, Erişim Tarihi:12.08.2021

ANKET

LİMAN İŞLETMELERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ANKET FORMU

Bu anket, bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmış olup liman işletmelerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılan eğitimlerin çalışma ortamına etkilerini ve bu eğitimlerin etkinliğini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, anketin değerlendirilmesi için gerekli demografik bilgilerin doldurulması istenmektedir. İkinci bölümde, çalışmakta olduğunuz işletme ile ilgili genel bilgiler istenmektedir. Üçüncü bölümde ise ankette yer verilen önermelere “(1) Kesinlikle katılmıyorum” ile “(5) Kesinlikle katılıyorum” arasında kendi algınıza dayalı puan vermeniz istenmektedir.

Elde edilecek olan kişisel, kurumsal ve özel bilgiler tamamen araştırma amaçlıdır, herhangi başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacak ve tüm bilgiler gizli tutulacaktır. Lütfen anket formlarına isim ve işletme adı yazmayınız. Lütfen hiçbir soruyu yanıtsız bırakmayınız. İlginiz için teşekkürler.

Özge SAĞLAM
Yüksek Lisans Öğrencisi

☐

Bu anket formu gönüllülük esasına uygun olarak doldurulmuştur

1.BÖLÜM

Cinsiyetiniz: Kadın ☐ Erkek ☐

Yaşınız: 18 – 25 ☐ 26 – 35 ☐ 36 – 45 ☐ 46 ve Üzeri ☐

Medeni Durumunuz: Evli ☐ Bekar ☐

Eğitim Durumunuz:

İlköğretim Mezunu	
Ortaöğretim Mezunu	
Ön Lisans Mezunu	
Lisans Mezunu	
Yüksek Lisans ve Üzeri	

Göreviniz:

Saha Elemanı	
Operatör	
Puantör	
Kayıt Memuru	
Şef/Amir v.s.	

Toplam Çalışma Yılıınız

Diğer (Belirtiniz):

1 Yıldan Az	
1 – 5 Yıl	
5 – 10 Yıl	
10 Yıl ve Üzeri	

Mevcut İşinizde Çalışma Yılıınız

1 Yıldan Az	
1 – 5 Yıl	
5 – 10 Yıl	
10 Yıl ve Üzeri	

2.BÖLÜM

Çalıştığınız firma : Asıl İşveren ☐ Alt İşveren ☐

İşletmenizde İSG birimi mevcut mu? : Evet ☐ Hayır ☐

Yanıtınız evet ise

İSG Biriminde çalışan sayısı (Doktor,İSG Uzmanı,v.s.) :

3.BÖLÜM									
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)					
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM					
				1	2	3	4	5	
				Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
1	İşyerimde İSG Eğitimleri yapılmadan işbaşı yapılmasına izin verilmez.								
2	İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.								
3	İSG ile ilgili sertifikalarının olması kişilerin işe alım sürecinde bir avantajdır.								
4	İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir.								
5	Üst yönetim İSG Eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar.								
6	İSG Eğitimleri, uygun konfor sağlanmış dersliklerde yapılır.								
7	İSG Eğitimleri öncesinde ön değerlendirme yapılır.								
8	İşyerimde İSG eğitimleri 12 saat olarak gerçekleşmektedir.								
9	İşyerimde İSG eğitimi belirli periyotlarla tekrarlanır.								
10	Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.								
11	Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin v.s. yeterli olduğunu düşünüyorum.								
12	İSG Temel Eğitim derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum								
13	İSG Temel Eğitim dersleri arasındaki molaların süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum								
14	İSG Eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.								

15	İSG eğitimi sonrası eğitim değerlendirme sınavı yapılır.		
16	İSG Eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır.		
17	İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir.		
18	İSG Eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır.		
19	Temel İSG Eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum.		
20	İSG Eğitimlerinde görsel deneyimin (iş kazası, yaralanma videolarının izletilmesinin) eğitime katkısı olduğunu düşünüyorum.		
21	İSG Eğitimi tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm.		
22	İSG Eğitimi tamamladıktan sonra işyerimde daha önce farketmediğim tehlike ve riskler olduğunu gördüm.		
23	İSG Eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önemi almadığımı farkettim.		
24	Temel İSG Eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açımda değişiklikler oldu.		
25	Tamamlanmış olduğum İSG Temel Eğitimi Sağlık ve Güvenlik konularında farkındalığımı artırdı.		
26	İş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının eğitim sonrası belirli periyotlarla bizimle paylaşılması faydalı olur.		
27	İSG Temel Eğitim derslerinin konu içeriklerinin anlaşılabilir olduğunu düşünüyorum.		
28	İSG Temel Eğitim derslerinin konu içeriklerinin eğitim amacına uygun hazırlandığını düşünüyorum.		
29	İSG eğitimlerinin işimde daha dikkatli çalışmaya yaradığını düşünüyorum.		
30	İSG Eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır.		
31	İSG Eğitimi tamamladıktan sonra, yaptığımız çalışmalarda güvenli durumları ivedi olarak işverenimle paylaşmanın önemini anladım.		
32	İSG Eğitimlerinden sonra, kendimin ve çalışma arkadaşlarımdan güvenliğini tehlikeye atmadan çalışmak zorunda olduğumu anladım.		
33	İSG Eğitimcilerinin eğitim konusunda bilgili ve yeterli olduğunu düşünüyorum.		
34	Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.		

EKLER

Ek 1.

Tablo 10. Katılımcıların Anket Sorularına verdikleri cevapların Cronbach Alfa test sonuçlarına göre ortalama, standart sapma değerleri

Item Statistics								
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama	Standart Sapma	Toplam
İşyerimde İSG eğitimleri yapılmadan işbaşı yapılmasına izin verilmez.	2 (%1.1)	3 (%1.6)	9 (%4.7)	94 (%49.5)	80 (%42.1)	4,36	,710	190
İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.	1 (%0.5)	8 (%4.2)	24 (%12.6)	76 (%40)	81 (%42,6)	4,24	,852	190
İSG ile ilgili sertifikalarının olması kişilerin işe alım sürecinde bir avantajdır.	6 (%3.2)	18 (%9.5)	47 (%24.7)	63 (%33.2)	56 (%29.5)	3,76	1,084	190
İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir.	1 (%0.5)	3 (%1.6)	19 (%10)	100 (%52,6)	67 (%35,3)	4,24	,726	190
Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar.	3 (%1.6)	16 (%8.4)	42 (%22.1)	72 (%37.9)	57 (%30)	3,86	,991	190
İSG eğitimleri, uygun konfor sağlanmış dersliklerde yapılır.	3 (%1.6)	15 (%7,9)	34 (%17,9)	72 (%37,9)	66 (%34,7)	3,94	1,013	190
İSG eğitimleri öncesinde ön değerlendirme yapılır.	3 (%1.6)	5 (%2,6)	50 (%26,3)	75 (%39,5)	57 (%30)	3,94	,905	190
İşyerimde İSG eğitimleri 12 saat olarak gerçekleşmektedir.	4 (%2.2)	4 (%2.2)	31 (%16,3)	85 (%44,7)	66 (%34,7)	4,08	,890	190
İşyerimde İSG eğitimi belirli periyotlarla tekrarlanır.	1 (%0.5)	3 (%1.6)	19 (%10)	89 (%46,8)	78 (%41,1)	4,28	,746	190

Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.	4 (%2.2)	15 (%7,9)	39 (%20.5)	72 (%37.9)	59 (%31.1)	3,89	1,015	190
Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum.	3 (%1.6)	9 (%4.7)	18 (%9.5)	92 (%48.4)	66 (%34,7)	4,11	,857	190
İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum	3 (%1.6)	10 (%5.3)	30 (%15,8)	81 (%42,6)	64 (%33.7)	4,02	,916	190
İSG temel eğitimi dersleri arasındaki molaların süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum	6 (%3.2)	15 (%7,9)	24 (%12.6)	82 (%43,2)	63 (%33.2)	3,96	1,008	190
İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.	2 (%1.1)	3 (%1.6)	24 (%12.6)	87 (%45,8)	74 (%38.9)	4,21	,808	190
İSG eğitimi sonrası eğitim değerlendirme sınavı yapılır.	3 (%1.6)	3 (%1.6)	18 (%9.5)	95 (%50)	71 (%37.4)	4,19	,809	190
İSG eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır.	2 (%1.1)	1 (%0.5)	20 (%10,5)	89 (%46.8)	78 (%45.1)	4,26	,758	190
İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir.	1 (%0.5)	5 (%2,6)	20 (%10,5)	89 (%46.8)	75 (%39,5)	4,22	,780	190
İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır.	3 (%1.6)	9 (%4.7)	26 (%13,7)	81 (%42,6)	71 (%37.4)	4,09	,918	190
Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum.	1 (%0.5)	3 (%1.6)	13 (%6.8)	103 (%54.2)	70 (%36.8)	4,25	,689	190
İSG eğitimlerinde görsel deneyimin (iş kazası, yaralanma videolarının izletilmesinin) eğitime katkısı olduğunu düşünüyorum.	1 (%0.5)	2 (%1.1)	15 (%7,9)	98 (%51.6)	74 (%38.9)	4,28	,697	190
İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm.	1 (%0.5)	7 (%3.7)	28 (%14.7)	89 (%46.8)	63 (%33.2)	4,09	,834	190
İSG eğitimini tamamladıktan sonra işyerimde daha önce farketmediğim tehlike ve riskler olduğunu gördüm.	1 (%0.5)	8 (%4.2)	18 (%9.5)	98 (%51,6)	63 (%33.2)	4,13	,804	190
İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim.	6 (%3.2)	15 (%7,9)	25 (%13.2)	82 (%43,2)	61 (%32.1)	3,90	1,053	190

Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açımda değişiklikler oldu.	1 (%0.5)	5 (%2,6)	23 (%12.1)	96 (%50.5)	64 (%33.7)	4,14	,779	190
Tamamlamış olduğum İSG temel eğitimii sağlık ve güvenlik konularında farkındalığımı artırdı.	1 (%0.5)	2 (%1.1)	20 (%10,5)	95 (%50)	71 (%37.4)	4,24	,726	190
İş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının eğitim sonrası belirli periyotlarla bizimle paylaşılması faydalı olur.	1 (%0.5)	2 (%1.1)	14 (%7,4)	99 (%52.1)	74 (%38.9)	4,30	,660	190
İSG temel eğitimi derslerinin konu içeriklerinin anlaşılabilir olduğunu düşünüyorum.	1 (%0.5)	2 (%1.1)	25 (%13.2)	91 (%47.9)	71 (%37.4)	4,21	,753	190
İSG temel eğitimi derslerinin konu içeriklerinin eğitim amacına uygun hazırlandığını düşünüyorum.	1 (%0.5)	1 (%0.5)	26 (%13,7)	90 (%47.4)	72 (%37.9)	4,23	,738	190
İSG eğitimlerinin işimde daha dikkatli çalışmama yaradığını düşünüyorum.	2 (%1.1)	1 (%0.5)	22 (%11.6)	87 (%45.8)	77 (%40.5)	4,26	,766	190
İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır.	1 (%0.5)	3 (%1.6)	22 (%11.6)	83 (%43.7)	81 (%42,6)	4,28	,777	190
İSG eğitimini tamamladıktan sonra, yaptığımız çalışmalardaki güvensiz durumları ivedi olarak işverenimle paylaşmanın önemini anladım.	1 (%0.5)	1 (%0.5)	20 (%10,5)	99 (%52.1)	68 (%35.8)	4,22	,709	190
İSG eğitimlerinden sonra, kendimin ve çalışma arkadaşlarımdan güvenliğini tehlikeye atmadan çalışmak zorunda olduğumu anladım.	1 (%0.5)	2 (%1.1)	15 (%7,9)	90 (%47.4)	80 (%42.1)	4,31	,722	190
İSG eğitmenlerinin eğitim konusunda bilgili ve yeterli olduğunu düşünüyorum.	1 (%0.5)	4 (%2.2)	12 (%6.3)	86 (%45,3)	87 (%45,8)	4,39	,664	190
Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.	1 (%0.5)	1 (%0.5)	9 (%4.7)	62 (%32.6)	116 (%61.1)	4,52	,672	190

Ek 2.

Tablo 11. Katılımcıların Anket Sorularına verdikleri cevapların birbirleriyle korelasyonları

Inter-Item Correlation Matrix					
Korelasyon		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.		İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir.	
1	İşyerimde İSG eğitimleri yapılmadan işbaşı yapılmasına izin verilmez.	0,721		0,658	
Korelasyon		İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir.	İSG eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır.	Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.	
2	İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.	0,606	0,664	0,228	
Korelasyon		İşyerimde İSG eğitimi belirli periyotlarla tekrarlanır.			
3	İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir.	0,63			
Korelasyon		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.	İSG eğitimleri, uygun konfor sağlanmış dersliklerde yapılır.	Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.	Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesini n daha yararlı olacağını düşünüyorum.

4	Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar.	0,613	0,723	0,704	0,293
Korelasyon		Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.		İSG temel eğitimi dersleri arasındaki molaların süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum	
5	İSG eğitimleri, uygun konfor sağlanmış dersliklerde yapılır.	0,621		0,606	
Korelasyon		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.	İSG temel eğitimi dersleri arasındaki molaların süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum	Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.	
6	Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.	0,644	0,686	0,186	
Korelasyon		Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum.		Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum.	
7	İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum	0,645		0,281	
Korelasyon		İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır.			
8	Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum.	0,285			
Korelasyon		İSG eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük	İSG eğitimlerinde kullanılan kaza	Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği	

		farkındalık yaratır.	videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir.	konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.
9	İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.	0,613	0,649	0,241
	Korelasyon	İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir.	Tamamlamış olduğum İSG temel eğitimi sağlık ve güvenlik konularında farkındalığımı artırdı.	İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır.
10	İSG eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır.	0,612	0,625	0,619
	Korelasyon	İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.	İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.	Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.
11	İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir.	0,599	0,649	0,293
	Korelasyon	İSG eğitimlerinde görsel deneyimin (iş kazası, yaralanma videolarının izletilmesinin) eğitime katkısı olduğunu düşünüyorum.		İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm.
12	Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve	0,606		0,569

	çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum.		
	Korelasyon	İSG eğitimlerinde kullanılan kaza videoları ve görseller, çalışma esnasında aklıma gelir.	İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır.
13	İSG eğitimlerinde görsel deneyimin (iş kazası, yaralanma videolarının izletilmesinin) eğitime katkısı olduğunu düşünüyorum.	0,618	0,292
	Korelasyon	Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.	
14	İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim.	0,175	
	Korelasyon	Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açım da değişiklikler oldu.	İş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının eğitim sonrası belirli periyotlarla bizimle paylaşılması faydalı olur.
15	Tamamlamış olduğum İSG temel eğitimii sağlık ve güvenlik konularında farkındalığımı artırdı.	0,703	0,65
	Korelasyon	İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.	İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır.
16	İş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının eğitim sonrası belirli periyotlarla bizimle	0,568	0,645

	paylaşılması faydalı olur.		
	Korelasyon	Tamamlamış olduğum İSG temel eğitimii sağlık ve güvenlik konularında farkındalığımı artırdı.	
17	İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır.	0,605	
	Korelasyon	Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.	
18	İSG eğitimini tamamladıktan sonra, yaptığımız çalışmalardaki güvensiz durumları ivedi olarak işverenimle paylaşmanın önemini anladım.	0,268	
	Korelasyon	Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.	
19	İSG eğitimini tamamladıktan sonra işyerimde daha önce fark etmediğim tehlike ve riskler olduğunu gördüm.	0,29	
	Korelasyon	Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açımda değişiklikler oldu.	
20	İSG temel eğitimi derslerinin konu içeriklerinin anlaşılabilir olduğunu düşünüyorum.	0,626	

Ek 3.

Tablo 12. Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası sayısı ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		Mevcut işinde çalışma yılı				
		1 yıldan az	1-5 yıl	6-10 yıl	11 yıl ve üzeri	
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	19	52	45	25	
	1 iş kazası	6	13	12	9	
	2 iş kazası	0	2	3	1	
	3 iş kazası	0	2	1	0	
Toplam		25	69	61	35	
Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	0	4	20	58	49
	1 iş kazası	1	1	4	22	12
	2 iş kazası	0	2	0	2	2
	3 iş kazası	0	0	0	1	2
Toplam		1	7	24	83	75
Çapraz Karşılaştırma		Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	2	11	33	55	40
	1 iş kazası	1	2	8	16	13
	2 iş kazası	0	2	0	1	3
	3 iş kazası	0	0	2	0	1
Toplam		3	15	43	72	57
Çapraz Karşılaştırma		Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	2	11	33	53	41
	1 iş kazası	2	1	6	17	14
	2 iş kazası	0	2	0	0	4
	3 iş kazası	0	0	1	2	0
Toplam		4	14	40	72	59
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimleri, İş Güvenliği konusunda büyük farkındalık yaratır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	1	1	13	70	56
	1 iş kazası	1	0	4	16	19
	2 iş kazası	0	0	2	2	2
	3 iş kazası	0	0	1	1	1

Toplam		2	1	20	89	78
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	2	5	22	59	53
	1 iş kazası	1	2	3	19	15
	2 iş kazası	0	2	0	2	2
	3 iş kazası	0	1	0	1	1
Toplam		3	10	25	81	71
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	4	13	19	65	40
	1 iş kazası	2	2	3	14	19
	2 iş kazası	0	0	2	1	3
	3 iş kazası	0	0	1	2	0
Toplam		6	15	25	82	62
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	0	2	17	65	57
	1 iş kazası	1	1	2	16	20
	2 iş kazası	0	0	2	1	3
	3 iş kazası	0	0	3	1	1
Toplam		1	3	22	83	81
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinden sonra, kendimin ve çalışma arkadaşlarımla güvenliğini tehlikeye atmadan çalışmak zorunda olduğumu anladım.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	0	4	13	69	55
	1 iş kazası	1	0	2	15	22
	2 iş kazası	0	0	0	4	2
	3 iş kazası	1	0	0	1	1
Toplam		2	4	15	89	80
Çapraz Karşılaştırma		İSG Eğitimcilerinin eğitim konusunda bilgili ve yeterli olduğunu düşünüyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	0		12	62	66
	1 iş kazası	1		2	19	18
	2 iş kazası	0		0	4	2
	3 iş kazası	0		0	2	1

Toplam		1	14	88	87	
Çapraz Karşılaştırma		Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	0	0	8	46	87
	1 iş kazası	1	0	1	14	24
	2 iş kazası	0	1	0	1	4
	3 iş kazası	0	0	1	1	1
Toplam		1	1	10	62	116
Çapraz Karşılaştırma		Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açımda değişiklikler oldu.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mevcut işyerinde geçirdiği iş kazası	Hayır	0	6	16	79	40
	1 iş kazası	1	0	4	15	20
	2 iş kazası	0	0	2	1	3
	3 iş kazası	0	0	1	1	1
Toplam		1	6	23	96	64

Ek 4.

Tablo 13. Çalışanların cinsiyetleri ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Cinsiyet	Kadın	0	0	1	2	9
	Erkek	1	8	23	73	72
Toplam		1	8	24	76	81
Çapraz Karşılaştırma		Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Cinsiyet	Kadın	0	0	1	6	5
	Erkek	3	16	41	66	51
Toplam		3	16	42	72	57
Çapraz Karşılaştırma		Temel İSG eğitimi ile tehlike ve risklere karşı bakış açısında değişiklikler oldu.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Cinsiyet	Kadın	0	1	1	4	6
	Erkek	2	4	22	92	58
Toplam		2	5	23	96	64
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinin işimde daha dikkatli çalışmama yaradığını düşünüyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Cinsiyet	Kadın	0	0	1	6	5

	Erkek	2	1	20	81	72
Toplam		2	1	21	87	77
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimleri sayesinde iş kazaları azalmaktadır				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Cinsiyet	Kadın	0	0	1	5	6
	Erkek	1	3	21	78	75
Toplam		1	3	22	83	81
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimini tamamladıktan sonra, yaptığımız çalışmalardaki güvensiz durumları ivedi olarak işverenimle paylaşmanın önemini anladım.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Cinsiyet	Kadın	0	0	0	10	2
	Erkek	1	3	20	89	65
Toplam		1	3	20	99	67
Çapraz Karşılaştırma		Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Cinsiyet	Kadın	0	0	0	4	8
	Erkek	1	1	9	59	108
Toplam		1	1	9	63	116

Ek 5.

Tablo 14. Çalışanların yaşları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yaş	18-25	0	0	1	14	6
	26-35	1	2	9	25	25
	36-45	0	1	10	31	29
	46 ve üzeri	1	0	4	17	14
Toplam		2	3	24	87	74
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yaş	18-25	0	1	1	11	8
	26-35	3	6	9	27	17
	36-45	2	7	9	29	24
	46 ve üzeri	1	2	6	15	12
Toplam		6	16	25	82	61
Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yaş	18-25	1	1	0	11	9
	26-35	4	5	6	23	24
	36-45	1	10	5	23	32
	46 ve üzeri	3	2	13	17	1
Toplam		9	18	24	74	66
Çapraz Karşılaştırma		Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yaş	18-25	0	1	5	8	7
	26-35	1	8	11	27	15
	36-45	1	4	22	23	21

	46 ve üzeri	1	3	4	14	14
Toplam		3	16	42	72	57
Çapraz Karşılaştırma		Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yaş	18-25	0	0	5	9	7
	26-35	3	7	11	21	19
	36-45	0	5	18	28	20
	46 ve üzeri	1	3	5	14	13
Toplam		4	15	39	72	59
Çapraz Karşılaştırma		Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yaş	18-25	0	0	0	14	7
	26-35	1	4	6	27	24
	36-45	1	4	10	32	23
	46 ve üzeri	1	1	2	19	12
Toplam		3	9	18	92	66

Ek 6.

Tablo 16. Çalışanların eğitim durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	0	1	3	15	26
	Ortaöğretim mezunu	1	1	8	39	27
	Önlisans mezunu	0	4	5	16	12
	Lisans Mezunu	0	1	8	4	13
	Yüksek Lisans ve Üzeri	0	1	3	1	2
Toplam		1	8	27	74	80
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitim derslerinde öğrendiğim bilgiler sosyal hayatım için de faydalıdır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	0	0	3	18	24
	Ortaöğretim mezunu	1	2	9	44	20
	Önlisans mezunu	0	0	7	13	17
	Lisans Mezunu	1	1	2	11	11
	Yüksek Lisans ve Üzeri	0	0	2	1	3
Toplam		2	3	23	87	74
Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	0	1	3	15	26
	Ortaöğretim mezunu	1	1	8	39	27
	Önlisans mezunu	0	4	5	16	12
	Lisans Mezunu	0	1	8	4	13
	Yüksek Lisans ve Üzeri	0	1	0	2	3

Toplam		1	8	24	76	81
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	0	2	5	18	21
	Ortaöğretim mezunu	1	3	10	40	22
	Önlisans mezunu	0	1	8	16	12
	Lisans Mezunu	1	1	3	13	9
	Yüksek Lisans ve Üzeri	0	0	2	2	2
Toplam		2	7	28	89	66
Çapraz Karşılaştırma		İş güvenliği ile ilgili kısa eğitim videolarının eğitim sonrası belirli periyotlarla bizimle paylaşılması faydalı olur.				
		Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	0		2	17	25
	Ortaöğretim mezunu	1		7	45	22
	Önlisans mezunu	0		3	20	14
	Lisans Mezunu	0		2	15	9
	Yüksek Lisans ve Üzeri	0		0	2	4
Toplam		1		14	99	74
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	0	1	3	19	22
	Ortaöğretim mezunu	1	2	12	39	22
	Önlisans mezunu	1	2	7	14	13
	Lisans Mezunu	0	3	3	8	12
	Yüksek Lisans ve Üzeri	1	1	1	1	2
Toplam		3	9	26	81	71
Çapraz Karşılaştırma		Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar.				

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	0	2	6	16	21
	Ortaöğretim mezunu	2	3	22	31	18
	Önlisans mezunu	0	5	9	16	7
	Lisans Mezunu	0	6	3	8	9
	Yüksek Lisans ve Üzeri	1	0	2	1	2
Toplam		3	16	42	72	57
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu	1	1	5	18	20
	Ortaöğretim mezunu	2	6	7	40	20
	Önlisans mezunu	2	5	7	10	13
	Lisans Mezunu	0	2	5	12	7
	Yüksek Lisans ve Üzeri	1	1	1	2	1
Toplam		6	15	25	82	61

Ek 7.

Tablo 17. Çalışanların mesleki durumları ile anket soruları arasındaki çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Görevi	Saha Elemanı	0	2	12	21	22
	Operatör	0	5	11	10	10
	Puantör	1	5	5	15	6
	Kayıt Memuru	0	1	2	12	7
	Şef/Amir	1	1	2	4	6
	Diğer	2	2	7	10	7
Toplam		4	16	39	72	58
Çapraz Karşılaştırma		Eğitimde kullanılan görsel içerik, afiş, kaza görüntülerinin vb. yeterli olduğunu düşünüyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Görevi	Saha Elemanı	2	3	5	24	22
	Operatör	0	3	5	20	7
	Puantör	1	0	0	20	11
	Kayıt Memuru	0	1	2	8	11
	Şef/Amir	0	1	3	6	4
	Diğer	0	1	3	14	10
Toplam		3	9	18	92	65
Çapraz Karşılaştırma		İSG temel eğitimi derslerinin süre açısından yeterli olduğunu düşünüyorum				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Görevi	Saha Elemanı	2	4	9	24	17
	Operatör	0	2	8	17	9
	Puantör	1	2	1	17	11
	Kayıt Memuru	0	1	5	6	10
	Şef/Amir	0	1	2	6	5
	Diğer	0	0	5	11	11
Toplam		3	10	30	81	63
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Görevi	Saha Elemanı	1	3	6	22	24
	Operatör	2	3	6	18	7

	Puantör	2	4	4	14	8
	Kayıt Memuru	0	2	3	6	11
	Şef/Amir	0	1	2	7	4
	Diğer	0	2	4	15	7
Toplam		5	15	25	82	61
Çapraz Karşılaştırma		Aldığım İSG eğitimler doğrultusunda İş güvenliği konusunda kendimi oldukça yeterli ve başarılı buluyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Görevi	Saha Elemanı	0	1	6	13	36
	Operatör	0	0	0	13	23
	Puantör	1	0	0	15	16
	Kayıt Memuru	0	0	0	3	19
	Şef/Amir	0	0	1	6	7
	Diğer	0	0	2	12	14
Toplam		1	1	9	62	115

Ek 8.

Tablo 18. Toplam çalışma yıllarına göre anket sorularının çapraz karşılaştırma tabloları

Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimi konusunda güncel gelişmeler, olaylar, iş kazası haberleri takip edilmektedir.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	1	1	1	1
	1-5 yıl	0	2	1	14	8
	6-10 yıl	1	1	3	24	23
	11 yıl ve üzeri	0	0	14	61	34
Toplam		1	4	19	100	66
Çapraz Karşılaştırma		Temel İSG eğitimlerinin uygulama pratikleri ve çalışma örnekleri ile birlikte gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	0	0	1	3
	1-5 yıl	0	0	2	13	10
	6-10 yıl	1	3	4	29	15
	11 yıl ve üzeri	0	0	8	60	41
Toplam		1	3	14	103	69
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimini tamamladıktan sonra evimde ailemin güvenliği için bazı tedbirleri almam gerektiğini düşündüm.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	0	0	1	3
	1-5 yıl	0	0	3	13	8
	6-10 yıl	1	3	7	28	13
	11 yıl ve üzeri	0	4	18	47	38
Toplam		1	7	28	89	62

Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimi ile birlikte yaptığım bazı işlerde yeterli güvenlik önlemi almadığımı farkettim.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	0	0	3	1
	1-5 yıl	0	3	2	11	9
	6-10 yıl	3	5	9	22	13
	11 yıl ve üzeri	3	9	14	46	37
Toplam		6	17	25	82	60
Çapraz Karşılaştırma		İşyerimde İSG eğitimleri büyük önem taşır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	0	0	1	3
	1-5 yıl	0	1	1	11	12
	6-10 yıl	1	3	5	25	18
	11 yıl ve üzeri	0	4	19	39	47
Toplam		1	8	25	76	80
Çapraz Karşılaştırma		Üst yönetim İSG eğitimlerinin gerçekleşmesi için tüm olanakları sağlar.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	0	1	1	2
	1-5 yıl	0	1	4	10	10
	6-10 yıl	2	6	11	21	12
	11 yıl ve üzeri	1	10	26	40	32
Toplam		3	17	42	72	56

Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimlerinin daha etkin olabilmesi konusunda öneri ve görüşlerimiz her zaman dikkate alınır.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	0	0	1	3
	1-5 yıl	0	1	1	12	11
	6-10 yıl	1	3	8	18	22
	11 yıl ve üzeri	2	6	17	50	34
Toplam		3	10	26	81	70
Çapraz Karşılaştırma		İSG eğitimini tamamladıktan sonra işyerimde daha önce farketmediğim tehlike ve riskler olduğunu gördüm.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	0	0	2	2
	1-5 yıl	0	1	2	16	6
	6-10 yıl	1	3	7	22	19
	11 yıl ve üzeri	0	5	9	58	35
Toplam		1	9	18	98	62
Çapraz Karşılaştırma		Yönetim İSG eğitimlerine büyük önem verir.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Toplam çalışma yılı	1 yıldan az	0	0	0	4	0
	1-5 yıl	1	1	6	9	8
	6-10 yıl	3	6	10	17	16
	11 yıl ve üzeri	1	9	23	42	34
Toplam		5	16	39	72	58